

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp.
Fakultet for landskap og samfunn

Naturbaserte løsninger og overvannshåndtering. En casestudie av betydningen av barns livskvalitet i et nærmiljø i Lillestrøm

Anne Sofie Onstad
Folkehelsevitenskap

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på noen inspirerende og lærerike år ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Jeg er stolt over å kunne levere en masteroppgave innen et så spennende og viktig fagfelt. Fra å jobbe på gulvet som sykepleier, har folkehelsevitenskap åpnet øyene mine for en helt ny forståelse av helse som jeg gleder meg til å jobbe med. I løpet av masterprogrammet ved NMBU har utfordringer knyttet til klimaendringene og folkehelse, og hvordan disse kan møtes på en bærekraftig måte, spesielt fattet min interesse. Videre finner jeg at menneskers sosioøkonomiske tilhørighet kan predikere deres motstandsdyktighet og livssjanser veldig spennende. Jeg er derfor takknemlig for at denne masteroppgaven har gitt meg muligheten til å fordype meg mer innenfor disse områdene.

Det er flere jeg ønsker å takke som har bidratt og hjulpet meg på veien. Først og fremst vil jeg takke min hovedveileder professor Ruth Kjærsti Raanaas for hennes veiledning, tålmodighet og gode råd når det sto på som verst. Jeg er utrolig takknemlig for hennes tilgjengelighet og dedikasjon. Videre vil jeg takke min andre veileder og prosjektleder i TOWARDS professor Siri Eriksen, for konkrete innspill og motiverende ord som ble viktige under ferdigstillingen av oppgaven. Takk til informantene som stilte opp og gjorde det mulig å utføre studien. Og takk til Lillestrøm kommune og alle deltagende i TOWARDS bærekraftsarenas masterclass for et hyggelig og lærerikt samarbeid.

Jeg ønsker også å takke Oda Utsi Onstad, Anette Dahl og Sofie Finseth for korrektur og støttende samtaler. Til slutt vil jeg takke mor Anne Marie Onstad for barnepass og utallige henting i barnehagen. Samboeren min Robert Rabben for å ha holdt motet mitt oppe, og ikke minst datteren min Ingeborg Marie for lek og latter mellom slagene.

Anne Sofie Onstad

Oslo, 12. januar 2023

Sammendrag

Bakgrunn: Naturbaserte løsninger er bærekraftige strategier som samfunnet kan benytte for å tilpasse seg klimaendringene. Lillestrøm kommune prosjekterer å åpne en rørlagt bekk for å håndtere overvannsproblematikk i kommunen. Dette er i tråd med prinsipper for bærekraftig samfunnsutvikling. Slike tilnærminger fører til endringer i det fysiske og sosiale nærmiljøet som har betydning for de som lever der. Nærmiljøet er spesielt viktig for barns oppvekstvilkår og muligheter i livene sine. Det er manglende kunnskap om hvordan kommunale myndigheter kan arbeide med slike klimatilpasningstiltak. Denne studien ønsker å undersøke hvordan en naturbasert løsning, som en bekkeåpning, kan påvirke barns bruk av deres nærmiljø og hva dette betyr for deres trivsel og livskvalitet.

Hensikt: Utforske hvordan en naturbasert løsning som en bekkeåpning kan påvirke barns livskvalitet, trivsel og bruk i deres nærmiljø i Skjettenbyen. Studien utforsker også hvilke nærmiljøkvaliteter som er betydningsfulle for barna som bor der, hvordan området omkring den nedlagte bekken brukes i dag, samt hvordan en bekkeåpning oppfattes å endre nærmiljøet til barna.

Metode: Dette er en casestudie som har benyttet en fortolkende og induktiv tilnærming til problemstillingen. Datainnsamlingen er gjort ved ulike kvalitative metoder der semistrukturerte intervjuer og observasjoner har blitt utført. Det er gjennomført semistrukturerte intervjuer av tre foreldre og to barnehageansatte som har tilknytning til Skjettenbyen. I tillegg er det gjennomført i to feltdager og en sykkelbefaring i Skjettenbyen for å danne kontekstinformasjon for casestudien. For å analysere datamaterialet er det foretatt en systematisk tekstkondensering, modifisert av Graneheim & Lundman (2004).

Hovedfunn: Funnene i studien belyser ulike former for bruk og opplevelse av nærmiljøet i Skjettenbyen. Skjettenbyen har gode muligheter for barns aktiviteter, men som også begrenses av at det er mange som bor der. En bekkeåpning kan åpne for et større rekreasjonsområde og møteplasser. Dalen for bekkeåpningen er et viktig område for barnehagene og for lokalmiljøet om vinteren. Ved spørsmål om endringer nevnte informantene bekymringer tilknyttet barnas sikkerhet, ønsker om mer mangfoldig vegetasjon og flere møteplasser. Ved slike endringsprosesser antas det å være hensiktsmessig å sikre lokal medvirkning, slike prosesser må imidlertid ivareta barns deltagelse, med en forståelse om at de er en sårbar gruppe med som kan ha andre behov enn samfunnet for øvrig.

Abstract

Background: Nature-based solutions are sustainable strategies in adaptation to climate change challenges. Lillestrøm municipality plans to open an buried water stream to tackle storm water issues. Such an initiative is in line with the main pillars of sustainable social development, and would have a direct impact on the physical and socio-environment. The local environmental conditions have a direct influence on childrens development opportunities. There is a shortage of knowledge about how the administrative level in municipalities can implement such climate adaptation measures. This study's aims to explore how natural climate adaptation measures, such as a water stream opening, can influence children's usage and experience of their surroundings.

Aim: Explore how the implementation of a nature-based solution, such as an opening of a water stream, in the town of Skjettenbyen can influence local children's ways of interaction with their surroundings and improve their overall quality of life and well-being. This study also explores which environmental factors are the most significant for Skjettenbyen's local children population, how the local area is being used nowadays, and how the building of a new water stream is expected to change the physical surroundings.

Methodology: This research takes the form of a case study, which utilises both an interpretive and inductive approach to answer the research question. Data collection has been conducted through qualitative methods, namely semi-structured interviews and observations. Semi-structured interviews have been conducted with three parents and two kindergarten employees, all of whom have an affiliation to Skjettenbyen. In addition, two field days and a bicycle inspection have been carried out in order to generate contextual information for the case study. The data analysis was conducted through a modified systematic text condensation strategy defined by Graneheim & Lundman (2004).

Key findings: The study's findings shed light on the varying ways that Skjettenbyen's children experiences and interacts with its local environment. Skjettenbyen provides good opportunities for children's activities, but this is also limited by a large population density. The opening of a stream would foster local recreational areas, greater natural surroundings and outdoor meeting spots. The area is important for kindergarten children, especially during winter times. When asked about impacts of such an initiative, respondents mentioned their concerns for their

children's safety, wishes for more diverse vegetation and outdoor meeting areas. The study finds that, when implementing natural climate adaptation measures, it is vital to encourage and open ways for the participation of the local population, especially children, with an understanding that they are a vulnerable group, that may have different needs.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Sammendrag	2
Abstract.....	3
Liste med figurer og tabeller.....	7
1. Innledning	8
1.1 Bakgrunn for valg av tema	8
1.2 Formål med studien og problemstilling.....	9
2. Bakgrunn.....	11
2.1 Klimatilpasning og naturbaserte løsninger	11
2.2 Bærekraftig utvikling.....	12
2.3 Folkehelsearbeidet.....	14
2.4 Trivsel og livskvalitet	14
2.5 Faktorer som har betydning for barns utvikling, helse og livskvalitet	15
2.5.1 Faktorer i nærmiljøet som har betydning for barns trivsel og livskvalitet.....	17
2.5.2 Natur som faktor for barns livskvalitet og trivsel.....	17
2.5.3 Negative nærmiljøfaktorer og deres betydning for barns trivsel og livskvalitet	19
2.5.4 Barnehagen som arena for trivsel og oppvekst.....	20
2.6 Sosioøkonomiske betingelser og ulikheter i trivsel og livskvalitet	21
2.7 En oppsummering.....	22
2.8 Skjettenbyen som case.....	22
3. Metode	26
3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og forskningsdesign.....	26
3.2 Utvalg og rekruttering	26
3.3 Datainnsamling.....	28
3.3.1 Intervju.....	28
3.3.2 Observasjoner.....	29
3.4 Bearbeiding og analyse.....	30
3.4.1 Transkribering og kondensering av intervjuene.....	30
3.4.2 Bruken av observasjonsmaterialet.....	32
3.5 Etske vurderinger.....	32
3.6 Forskerens forforståelse.....	33
4. Resultater	35
4.1 Skjettens kvaliteter på godt og vondt.....	36
4.1.1 Stor valgfrihet og mange muligheter.....	36
4.1.2 Fra 2013-Ghetto Skjetten til et tettsted med stolthet og tilknytning.....	37
4.1.3 Mygg, støy og trafikk.....	39
4.1.4 Kamp om plassene	40
4.2 Moderne barndom gir behov for ro	41

4.3 Dalen – en arena for lek, naturopplevelser og læring	42
4.3.1 Et betydningsfullt område for barnehagene	42
4.3.2 Skjettens beste akebakke og knutepunkt	43
4.4 Betraktninger om bekkeåpningen	44
4.4.1 Bekkens potensial til å skape et trivelig nærmiljø	45
4.4.2 Bekymringer om sikkerhet	46
4.4.3 Ønsker om å kunne medvirke	47
5. Diskusjon	49
5.1 Kvaliteter i Skjettenbyen og hvordan en bekkeåpning kan påvirke disse	49
5.2 Dalens betydning for barna og hvordan en bekk kan påvirke	53
5.3 Betraktninger om bekkeåpningen og prosesser ved endring	55
5.4 Metodologiske betraktninger og kvalitetsvurderinger	59
5.4.1 Rigor ved metodisk tilnærming og studiedesign	59
5.4.2 Rike beskrivelser fra intervju og observasjoner	59
5.4.3 Rike beskrivelser i datagrunnlaget	60
5.4.4 Styrker og svakheter ved utvalget	61
5.4.5 Analyse og egne bias	61
5.4.6 Generaliserbarhet	63
6. Konkluderende betraktninger, implikasjoner for praksis og videre forskning	64
7. Referanseliste	66
Vedlegg 1: Intervjuguide	72
Vedlegg 2: Hjelpark til intervju	74
Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	75
Vedlegg 4: Svarbrev fra NSD	79

Liste med figurer og tabeller

- Figur 1: De sosiale helsedeterminantene -fri videreutvikling av Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991. Enebakk kommune. 2020. Gjengitt med tillatelse fra Enebakk kommune.
- Figur 2: Illustrasjoner av levekårssoner. Asplan Viak. 2020. Gjengitt med tillatelse fra Lillestrøm kommune.
- Figur 3: Dalen stippet inn. Gjengitt med tillatelse fra Hedda Lundeberg Aas sin masteroppgave «Overvannet til Melbybekken - fra problem til ressurs» tilknyttet TOWARDS. 2022
- Tabell 1: Illustrasjon av inndeling kvintiler for levekår. Kopi av Asplan Viaks levekårsundersøkelse. 2020. Gjengitt med tillatelse fra Lillestrøm kommune.
- Tabell 2: Illustrasjon av kvintiler for Skjettenbyen Vest og Skjettenbyen Nord. Kopi av Asplan Viaks levekårsundersøkelse. 2020. Gjengitt med tillatelse fra Lillestrøm kommune.
- Tabell 3: Utdrag fra matrise for analyse
- Tabell 4: Tema og undertema

1. Innledning

Vi lever i en tid med klimaendringer. Klimaendringene presenterer problemer som skjer i utvidede tidsrom. Konsekvensene er sammensatte da de påvirker komplekse årsakskjeder. Klimaendringer og folkehelse er nært forbundet da de økende endringene har vist å ha dramatiske konsekvenser for menneskers helse (Cissé et al., 2022). I klimalitteraturen har det vært mest fokus på hvordan klima påvirker menneskers helse ut ifra et medisinsk perspektiv. Det er økende oppmerksomhet om behovet for å forstå sammenhengen mellom klimaendringer og livskvalitet, spesielt relatert til klimatilpasning og samfunnsutvikling (Cissé et al., 2022; Schipper et al., 2022). Klimatilpasning handler om bærekraftig samfunnsutvikling. Samtidig som samfunnet skal tilpasse seg dagens og framtidens klimaendringer, skal det styrke menneskers livskvalitet, sosial rettferdighet, levedyktige økosystemer og redusere fattigdom og klimarisiko. Endringer skjer på tvers av sektorer og skal etterstrebe og styrke sosiale determinanter for helse og livskvalitet (Cissé et al., 2022; Kabisch et al., 2017). Klimatilpasning må derfor forstås i sammenheng med strukturene vi har i samfunnet. Naturbaserte løsninger, som blågrønn infrastruktur løftes fram som et viktig tiltak. Når man lager naturbaserte løsninger, som bekkeåpninger, tar man utgangspunkt i systemer som finnes i naturen for å etterligne disse (Kabisch et al., 2017). Ved naturbaserte løsninger er det imidlertid viktig å få kunnskap om hvordan endringer har konsekvenser for den lokale konteksten. Menneskers nærmiljø kan enten legge til rette for helsefremmende forhold, eller det kan begrense dem (Dahlgren & Whitehead, 2007). Derfor er det viktig å ta hensyn til, og være klar over hvilken betydning endringer i nærmiljøer har for menneskene det gjelder, spesielt sårbare grupper, herunder også barn.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Denne masteroppgaven er gjennomført som en casestudie der casen er hentet fra Skjetten, et tettsted nordøst i Lillestrøm kommune med ca. 8000 innbyggere. Kommunen har hatt store skadepkostnader i forbindelse med flom og overvann på grunn av økende nedbørsmengder de siste årene (Bernhus & Estensen, 2012). I forbindelse med utfordringene knyttet til flom og overvann undersøker kommunen en naturbasert løsning i form av en bekkeåpning. En bekk (tidligere kjent som Melbybekken), ble lagt i rør i under utbyggingen av det som i dag heter Skjettenbyen på 60-70-tallet. Skjettenbyen deles av en ravedal som i denne oppgaven vil bli

referert til som Dalen. Dalen er i dag et stort grøntområde. Skjettenbyen er et stort boligområde bestående av lavblokker og tett rekkehusbebyggelse. Der har tidligere vært en områdesatsing kalt «Aktive Skjetten», delvis på grunn av enkelte levekårsutfordringer. Levekårene omfatter blant annet innbyggernes sosioøkonomiske status, inntektsgrunnlag og forhold i nærmiljøet. Kapasiteten til Melbybakkens rørsystemer som går under Skjettenbyen er ikke dimensjonert for dagens, eller hva en kan forvente av framtidens nedbørsmengder. Kommunen fikk i 2018 innvilget finansiering av et innovasjonsfond til forprosjekteringen av arbeidet med en bekkeåpning. Dette hadde til hensikt å være et bærekraftig alternativ for å håndtere overflatevann (Karterud, 2019). Lillestrøm kommune prosjekterer i dag å gjenåpne Melbybekken som et klimatilpasningstiltak for å håndtere framtidige flomhendelser. Det er ønskelig å legge Melbybekken gjennom Dalen. I byutviklingsplanen til kommunen er en av visjonene at de ønsker å skape meningsfullt innhold i grønne arealer. Det er i denne forbindelse ønskelig å løse disse utfordringene på en bærekraftig måte som tar hensyn til de ulike delene av befolkningens ønsker og nærmiljøets behov.

Casestudien er en del av TOWARDS bærekraftsarenas tverrfaglige masterprosjekter ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). TOWARDS er en arena for tverrfaglig samlæring. Her utforskes naturbaserte løsninger og tiltak for sosial rettferdighet og helse, ved å plassere mennesker i sentrum for bærekraftige transformasjoner i møte med klimaendringene (NMBU, u.å.). TOWARDS har et samarbeid med Lillestrøm kommune. Kommuneplanens samfunnsdel bygger på FNs bærekraftsmål med særlig satsing på klima og miljø, by og tettstedsutvikling og god helse hele livet (Lillestrøm kommune, 2020). Der er fokuset bærekraftige og helhetlige løsninger på samfunnsproblemer som klimaendringer, som også ivaretar tiltak for sosial rettferdighet og folkehelse.

1.2 Formål med studien og problemstilling

Det overordnede formålet med denne studien er å utforske hvilke hensyn som er viktige å ta til barn som er tilknyttet Skjettenbyen når det skal gjøres endringer i deres nærmiljø. Denne studien har fokus på barn under skolealder (1-5 år). Oppgaven ønsker å undersøke hvilke kvaliteter som er viktige for barns bruk i lokale miljøer, og hvordan en transformasjon som en bekkeåpning gjennom Skjettenbyen kan påvirke deres trivsel, livskvalitet og bruk av

nærmiljøet. Oppgaven vil fokusere på den fysiske utformingen av nærmiljøet, men også sosiale kvaliteter vil bli løftet fram da det fysiske nærmiljøet i stor grad legger premissene for disse.

Med utgangspunkt i studiens formål og konteksten for casen, er følgende problemstilling og avgrensninger formulert:

Hvordan kan en naturbasert løsning som en bekkeåpning påvirke barns trivsel, livskvalitet og bruk av sitt nærmiljø på Skjetten?

For å besvare problemstillingen vil jeg undersøke følgende forskningsspørsmål:

- Hvilke kvaliteter ved Skjettenbyen er betydningsfulle for barna som bor der.
- Hvordan brukes og oppleves Dalen omkring den opprinnelige bekken av barn i Skjettenbyen?
- Hvordan oppfattes en bekkeåpning å endre nærmiljøet, og om det kan ha betydning for trivsel, livskvalitet og bruken blant barn.

Informantene i studien avgrensner seg til foreldre og barnehageansatte, da det innenfor rammene av studien ikke har vært mulig å bruke barna selv som informanter. Foreldre og barnehageansatte kjenner imidlertid barnas behov godt og kan derfor være gode informanter for kunnskap om problemstillingen.

2. Bakgrunn

I denne delen av oppgaven vil teori, forskning og rammeverk presenteres. Med et helsefremmende perspektiv er det teoretiske rammeverket og bakgrunnsinformasjonen hentet fra sosiologi og samfunnsvitenskapene. Stortingsmeldinger, nasjonale føringer og tidligere studier benyttes for å belyse faktorer som er av betydning for barns trivsel og livskvalitet.

2.1 Klimatilpasning og naturbaserte løsninger

Utfordringer knyttet til nedbørmengder og overvann viser seg i mange byer og tettsteder i dag. I Norge har vi merket endringene i klimaet ved at vintrene har blitt kortere, somrene våtere, og hyppigere forekomst av ekstremhendelser med flom og tørke. De klimatiske endringene som kan forventes dette århundret forutsetter stor usikkerhet da det ikke finnes sikker kunnskap om klimasystemets følsomhet, og hvor mye vi klarer å redusere utslippene våre med. Beregninger antyder at nedbør og hyppigheten av regnflommer vil fortsette å øke i årene som kommer (Hanssen-Bauer et al., 2015; Herrador et al., 2021). Regjeringen har satt norsk klimapolitikk høyt opp på den politiske dagsorden. I stortingsmelding 33 (2012-2013) setter regjeringen søkelys på kommunenes ansvar for at klimatilpasning blir en prioritert del i samfunnsutviklingen. Klimatilpasning er et begrep som brukes både i vitenskapen og i offentlige planstrategier. Det handler om å «erkjenne at klimaet er i endring, forstå konsekvensene og iverksette tiltak for enten å hindre skade eller utnytte mulighetene endringene kan innebære» (St.meld. nr. 33 (2012-2013)). Kunnskapen vi har om klimaendringer i dag må forstås i sammenheng med de lokale forholdene de utspiller seg i. Lokalt vil økte nedbørmengder gi større risiko for overbelastning av avløpsrør og dermed behovet for håndtering av overvann og flomhendelser (Aarsæther, 2018). Tett bebyggelse med tette flater som hindrer vannet i å infiltrere kan utgjøre vesentlig fare for liv og helse. Overvann kan også føre til at vann og vassdrag blir forurenset og gjøre skade på miljø og byggverk. Avløpsnettene vi har i dag vil ikke kunne ekspanderes til å ta unna alt overvann. Nasjonale utredninger oppfordrer kommunene til å tilnærme seg overvannsproblematikken ved å infiltrere og fordøye overvannet lokalt, deretter sikre trygg avrenning (NOU 2015: 16, 2015).

Klimapolitikkens sammenheng med folkehelsearbeidet kan forstås gjennom to av folkehelseovens prinsipper om at vi skal tenke helse i alt vi gjør og en bærekraftig utvikling.

Dette handler et samarbeid på tvers av sektorer fordi premissene for helsen vår styres av mange forskjellige forhold i samfunnet. Ved å inkludere alle sektorer i folkehelsepolitikken, sikres en bred og helhetlig tilnærming, der hensikten er å påvirke faktorer som direkte og indirekte fremmer helse og trivsel (Mæland, 2021). Disse faktorene er fordelt ulikt i samfunnet, og gjenspeiler hvordan sårbarheten overfor klimaendringer også er skjevfordelt. Marginaliserte og sårbare grupper viser seg å være mer sårbare overfor de negative virkningene av klimaendringene (Cissé et al., 2022). Videre er det viktig å erkjenne klimatilpasning og bærekraftig utvikling som to prosesser som er gjensidig avhengig av hverandre (Schipper et al., 2022). Klimatilpasning som endringsprosess forutsetter også endringer gjennom hele samfunnets strukturer. Med utgangspunkt i samfunnets sårbarhet overfor klimaendringer, skal klimatilpasningen også påvirke årsakene bak disse sårbarhetene, med hensikt om å redusere dem. Dette omhandler sårbare grupper, sosial ulikhet, fordeling av makt og menneskers verdigrunnlag (Schipper et al., 2022).

Gjenåpning av bekker er et eksempel på en naturbasert løsning. En slik løsning må videre forstås utover de tekniske spesifikasjonene som omfatter overvannshåndtering. Det er en strategi for klimatilpasning som kan gi både samfunnsøkonomiske og bærekraftige fordeler (Kabisch et al., 2017). I tillegg til å kunne forebygge skader, er det ønskelig at en slik naturbasert løsning skal komme miljøet og mennesker til gode i tråd med bærekraftige mål for samfunnets klimatilpasning (Schipper et al., 2022). En bekkeåpning kan tilføre nye rekreasjons- og friluftsområder som kan gi flere gevinster til miljøet og samfunnet. Det økologiske miljøet kan bedres ved at økt vegetasjon bidrar til blant annet biologisk mangfold og bedre luftkvalitet. Det lokale miljøet kan få flere muligheter for utfoldelse; mennesker får nye møteplasser og områder for fysisk aktivitet, barn får arenaer for lek og læring, videre er blågrønne strukturer forbundet med stressreduksjon, mental velvære og stedsidentitet (Kabisch et al., 2017; NOU 2015: 16, 2015). Potensialet i naturbaserte løsninger ligger dermed i det brede spekteret av positive virkninger de kan ha for hele samfunnet (Schipper et al., 2022).

2.2 Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling handler om å leve og styre samfunnet på en måte som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge for framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine (Brundtland & Dahl, 1987). Bærekraft anerkjennes som et begrep med tre dimensjoner;

økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og bærekraftig miljø og klima (Opp, 2017). En bærekraftig utvikling ivaretar alle tre dimensjonene, og må forstås i sammenheng med hverandre. En økonomisk bærekraftig utvikling sørger for økonomisk vekst med effektiv og minst mulig belastende ressursbruk. Sosial bærekraft sikrer blant annet grunnleggende behov, rettferdig tilgang til samfunnets egenskaper og trygge og inkluderende lokalsamfunn. Mens et bærekraftig miljø og klima ivaretar hensynet til naturens bæreevne. Dimensjonene er preget av en gjensidig avhengighet i den forstand at ulike hensyn må vurderes mot hverandre. Eksempelvis skal sosial vekst vurderes med hensyn til miljøets bæreevne. Likeledes skal tiltak for miljø og klima ikke gå på bekostning av sosiale forhold. Tiltak og utvikling som evner å ta hensyn til alle dimensjonene vil styre samfunnet som en helhet slik at dagens og morgendagens behov er sikret (Hofstad & Bergsli, 2017). Oppgavens utgangspunkt befinner seg innenfor skjæringspunktet mellom dimensjonene for sosial bærekraft og bærekraftig miljø og klima. Økonomisk bærekraft blir ikke videre diskutert, selv om det som nevnt er en forutsetning for sosiale bærekraftige løsninger (Opp, 2017).

Sosial bærekraft dreier seg gjerne om lokale forhold, både fysiske og ikke-fysiske. Det handler om lik fordeling av muligheter og tilganger, både når det kommer til samfunnets goder og byrder. Hofstad & Bergsli (2017) har utviklet en modell som tar utgangspunkt i at målene man jobber mot for å oppnå sosial bærekraft, er fordelt på tre nivåer: Individuelle behov, prinsipper for interaksjon mellom individ og samfunn, og lokalsamfunnets tilstand. Alle tre nivåene legger vekt på individuelle behov, men på forskjellige nivåer. Individuelle behov handler om at individet får dekket egne behov for å oppnå livskvalitet og trivsel. Prinsipper for interaksjon mellom individ og samfunn handler om rettferdig og lik fordeling av samfunnets attributter. Lokalsamfunnets tilstand er samfunnets egenskaper, som strukturer og forhold som skaper helsefremmende miljøer. De tre nivåene virker inn og forsterker hverandre både ved gunstige og ugunstige forhold. Et sosialt bærekraftig nærmiljø skal derfor legge til rette for at individer får sine behov dekket, har like forutsetninger som resten av samfunnet for øvrig, og lever i et samfunn som fremmer en trivsel og livskvalitet (Hofstad & Bergsli, 2017). Koblingen mellom folkehelse og sosial bærekraft tydeliggjøres ved at hensynet til menneskets behov, likhet og trivsel må sikres på tvers av sektorer, og på ulike nivåer (Opp, 2017).

2.3 Folkehelsearbeidet

Ottawa-charteret (1986) har lagt sterke føringer for ideologien i folkehelsearbeidet i dag. Helse blir ansett som en ressurs i det daglige livet som skal styrkes for at man skal oppleve trivsel, sosial rettferdighet og ferdigheter som gir mennesket kontroll over eget liv. Forutsetningene som styrker disse ressursene, finnes blant annet i menneskets fysiske, sosiale og strukturelle miljø (Mæland, 2021). Et viktig aspekt ved folkehelsearbeidet er en holistisk tilnærming. Det vil si at tiltak skal rettes mot forhold i alle disse miljøene for å gjøre de gunstige for helsen. Dette krever blant annet politisk styring og tverrsektorielt samarbeid. Hensikten er at alle mennesker skal kunne oppnå sine potensial og bidra til større likhet i helse. Nærmiljø og lokalsamfunn legges til grunn som en viktig forutsetning for utvikling av menneskers ressurser (WHO, 1986). Grunnlaget for disse ressursene legges fra barndommen av slik at de første leveårene er avgjørende for menneskets helse senere i livet. God helse gjennom alle livets faser er viktig for individet og samfunnets bærekraft. Dette styrker en tankegang om at innsats for å sikre en trygg og god oppvekst fra tidlig barndom er viktige insentiver i folkehelsearbeidet (Mæland, 2021).

2.4 Trivsel og livskvalitet

En annen viktig del av folkehelsearbeidet handler om at mennesker skal oppleve mening, mestring og det å ha det godt (Vik & Carlquist, 2017). Begreper som trivsel og livskvalitet har mange definisjoner og blir tidvis brukt om hverandre. En fellesnevner er at det handler om menneskets subjektive opplevelse av å ha det godt i livet. To perspektiver på menneskets opplevelse av livskvalitetsbegrepet er det hedoniske og det eudaimoniske. Det hedoniske perspektivet har to komponenter, det affektive og kognitive. Det er individet selv som definerer egen livskvalitet ut ifra egne følelser som lykke og velbehag, samt kognitiv vurdering av disse følelsene. En eudaimonisk tilnærming vektlegger subjektets opplevelse av utvikling, handlingsrom og mening. Forutsetningene for menneskers funksjoner kan også være knyttet opp mot objektive forhold i miljøet som muliggjør menneskelig aktivitet. Viktige komponenter i den eudaimoniske tilnærmingen er relasjoner, mestring, muligheter og autonomi (Carlquist, 2015). Denne studien har utgangspunkt i informantenes subjektive virkelighetsoppfatning. Studien har en åpen og utforskende tilnærming til begrepene trivsel og livskvalitet, som er avhengig av hva deltagerne selv trekker fram. Jeg er interessert i å utforske hvilke tanker og

meninger informantene har om faktorer som kan ha betydning for barnas livskvalitet og trivsel. Dette inkluderer forhold som omhandler både opplevelsen av å ha det godt (hedonisk livskvalitet) og å fungere godt (eudaimonisk livskvalitet).

2.5 Faktorer som har betydning for barns utvikling, helse og livskvalitet

Livsgrunnet vårt starter i barndommen. Barn blir født med en biologisk disposisjon som sammen med familien og andre nære relasjoner danner et fundament som bygges videre på. Hvordan barn utvikler seg videre påvirkes i stor grad av fysiske, sosiale og strukturelle forhold. Disse forholdene handler blant annet om familiens sosioøkonomiske situasjon, barnehagen og nærmiljøet (Aase, 2018; Brattbakk & Andersen, 2017). Barn utvikler seg gjennom komplekse psykologiske og fysiologiske prosesser. Fysisk aktivitet og sosialt samspill i lek løftes fram som viktige ressurser både for motorisk og kognitiv utvikling. Lek og læring er parallelle prosesser som forsterker hverandre. Gjennom lek utvikler barn kreativitet og lærer om hvordan verden fungerer (Berg & Kosovska, 2018; Flaten & Sollesnes, 2016). Forhold som legger til rette for disse prosessene kan gi barn en god inngang inn i voksenlivet. Det fysiske miljøet kan fremme eller hemme mulighetene for disse prosessene. Et nærmiljø med gode muligheter for fysisk aktivitet og møteplasser bidrar til at barnet får utfolde seg og leke med andre barn. Dette er viktige egenskaper fordi blant annet sosial kapital og psykologisk utvikling har stor betydning for helse og utviklingsløp innen utdanning og karriere (Brattbakk & Andersen, 2017).

Ottawa-charteret (1986) legger vekt på helsens påvirkningsfaktorer og at disse befinner seg utenfor helsesektoren. Dahlgren & Whitehead (2007) utviklet en modell for å illustrere hvordan disse faktorene påvirker hverandre, og menneskets helse og trivsel (figur 1). Den viser hvordan mennesket i midten med sine upåvirkelige egenskaper bestemt av biologiske faktorer, formes av forhold utenfor individet (Dahlgren & Whitehead, 2007). Modellen er aktuell for å illustrere hvor man kan legge innsats for å sikre gode oppvekstvilkår.

Figur 1. De sosiale helsedeterminantene -fri videreutvikling av Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991. Gjengitt med tillatelse fra Enebakk kommune, 2020.

Når vi benytter denne modellen fra et barns perspektiv, har vi barnet i sentrum med sin unike biologiske komposisjon. Utenfor er barnets levevaner og mestring, dette innebærer de faktorer som knyttes til atferd og psykologiske levemåte som holdninger, ferdigheter og emosjoner. Disse egenskapene påvirkes av barnets egne biologiske faktorer, men også i stor grad av det fysiske og sosiale miljøet. Barnets sosiale støtte og nettverk danner barnets familie og nære sosiale relasjoner. Derneft kommer de fysiske omgivelsene som omfatter barnets levekår, her er barnets nærmiljø, barnehage og den fysiske utformingen av andre arenaer som barnet har tilknytning til. Ytterst er storsamfunnet med politikk, økonomiske vilkår, normer og kultur som legger premissene for de fysiske omgivelsene. De fire dimensjonene med påvirkningsfaktorer påvirker hverandre med komplekse årsakssammenhenger. Modellen illustrerer blant annet hvordan de ytre faktorer kan legge forutsetninger for levevaner, som igjen påvirker helse og livskvalitet. Dahlgren og Whitehead (2007) understreker at storsamfunnet er førende for de sosiale retningslinjene og fysiske omgivelser. Slike ytre påvirkningsfaktorer er utenfor menneskets rådeevne og dermed avhengig av sine kulturelle og sosioøkonomiske betingelser (Naidoo & Wills, 2016). I slik henseende vil politikken for klimatilpasning påvirke strukturelle faktorer som fysiske omgivelser. Disse kan igjen begrense eller åpne mulighetsrom for utfoldelse.

2.5.1 Faktorer i nærmiljøet som har betydning for barns trivsel og livskvalitet

Nærmiljøet vårt består av både et fysisk og et psykososialt rom. Det fysiske nærmiljøet er det utformede miljøet vi beveger oss i med gater, parker, lekeplasser, friluftsområder og boliger (Helsedirektoratet, 2014). Det psykososiale nærmiljøet handler om kvaliteter som legger til rette for sosiale møteplasser, opplevelse av trygghet, stedstilhørighet og om vi finner det estetisk tiltalende (Dahlgren & Whitehead, 2007). Folkehelsemeldingen (St.meld. nr. 19 (2018-2019)) setter tidlig innsats for barn og unge høyt opp på den politiske agendaen. Det presiseres her at nærmiljøkvaliteter skal prioriteres og styrkes med hensikt om å bidra til trivsel og en god oppvekst. Barn er i kontinuerlig utvikling og læring, derfor påvirkes de i stor grad av eget nærmiljø. Det fysiske miljøet danner mulighetsrommet for motoriske og kognitive erfaringer. Det gjør at nærmiljøet blir en viktig arena for denne utviklingen. Nærmiljøet vil dermed enten hemme eller fremme disse mulighetene (Brattbakk & Andersen, 2017; Flaten & Sollesnes, 2016).

Påvirkningen av nærmiljøet øker i grad med barnets aksjonsradius. Det vil si, de aller minste påvirkes minst da de ikke bruker like store deler av nærmiljøet. Etter hvert som aksjonsradiusen øker, som når de begynner å benytte lekeplasser, rekreasjonsområder og lignende, øker denne påvirkningen (Brattbakk & Andersen, 2017). Dette er et viktig hensyn å ta i planlegging og utvikling av nærmiljø, da barn har mindre kapasitet til å bevege seg over større avstander enn andre grupper i befolkningen (Helsedirektoratet, 2014). Barn trenger nærmiljø som kan tilby meningsfulle aktiviteter som legger til rette for helsefremmende adferd. Trygge nærmiljøer med tilgang til grøntområder, variert aktivitet og sosiale møteplasser er viktige faktorer for barns utvikling og utfoldelse (Helsedirektoratet, 2014). På denne måten bidrar nærmiljøet også til opparbeidelse av ressurser som de kan profittere på i form av utdanningsløp og yrkesvei (Brattbakk & Andersen, 2017). Sosiale møteplasser og områder for rekreasjon tilrettelegger for sosiale nettverk og opplevelse av stedstilhørighet, dette er faktorer som kan bidra til trivsel og livskvalitet. Det er videre viktig for å skape inkluderende oppvekstmiljø (Helsedirektoratet, 2014). Derfor er det en vesentlig del av folkehelsearbeidet at nærmiljøet utformes slik at det fremmer helse ved å legge til rette for trygghet, samhold, fysisk aktivitet og rekreasjon (Helsedirektoratet, 2014; Mæland, 2021).

2.5.2 Natur som faktor for barns livskvalitet og trivsel

Flere studier har undersøkt påvirkninger mellom barns fysiske nærmiljø og deres mentale og fysiske helse. I en studie av Christian et al. (2015) har de undersøkt hvordan nærmiljøets

utforming påvirker barns trivsel, fysiske helse og sosiale kompetanse. De fant positive sammenhenger mellom trygge grøntområder og ervervelse av egenskaper som kan ha betydning for helsen deres som voksne. Grøntområdene ga barn muligheter for utforskning, sosialisering og oppdagelse så vel som fysisk aktivitet. En systematisk oversiktsartikkel av Alderton et al. (2019) har funnet sammenhenger mellom den fysiske utformingen av nærområder og barns mentale helse. Den fant at nabolag med tilgang til naturområder og sosiale møteplasser hadde færre barn med mentale helseutfordringer. Uteområder som legger til rette for aktiviteter med positive helseutfall kan bidra til helsefremmende levevaner som barn kan ta med seg inn i voksenlivet. Studier som har forsket på sammenhenger mellom natur og helse har funnet flere sammenhenger. De viser at det er en assosiasjon mellom naturopplevelser og økt psykisk velvære. Interaksjoner med naturen fører til subjektiv glede, opplevelse av mening med livet, økt håndtering av «livs-oppgaver», hukommelse og oppmerksomhet, bedring av skolebarns prestasjoner, fantasi og kreativitet. Videre er det en assosiasjon mellom naturopplevelser og færre risikofaktorer for enkelte mentale sykdommer (Bratman et al., 2019; Hartig et al., 2014). Bratman et al. (2019) problematiserer at livstilen vi lever i dag krever større grad av sittestillende arbeidsoppgaver og mer tid innendørs, de argumenterer for at dette har en negativ spiral-effekt der nye generasjoner opplever stadig mindre kontakt med naturen som kan føre til en «utryddelse» av disse erfaringene.

Kaplan og Kaplan (1989) argumenterer med sin teori, Attention Restoration Theory (ART), for at naturen har en positiv påvirkning på stress ved to ulike mekanismer. Der den ene er beskyttende og den andre er restorativ. Dette skjer på måten mennesker bruker oppmerksomheten sin. Mens noen miljøer krever oppmerksomhet og koster energi, vil naturen fange oppmerksomheten og fylle på energi gjennom forskjellige mekanismer; Mennesket får en opplevelse av å komme vekk fysisk og koble av psykisk, som gir en psykofysiologisk stressreduksjon. Naturen kan også beskytte mennesker mot stressorer ved at den skaper avstand mellom en mulig stressor og mennesker, som vegetasjon mellom en trafikkert vei og boligområde, eller vegetasjon mellom husstander som gir mindre inntrykk av tett bebyggelse. Den andre mekanismen handler hvordan naturen griper tak i menneskets oppmerksomhet og fascinerer, uten at det koster noen form for anstrengelse. Denne fascinasjonen fungerer restorativt på psykiske mekanismer. Det er i midlertidig en forutsetning i ART at det naturlige miljøet passer med menneskets egne ønsker og preferanser for at det skal ha en slik virkning (Kaplan & Kaplan, 1989).

Ulrich et al. (1991) med sin Stress Recovery Theory (SRT) argumenterer også for at naturen har helsefremmende virkninger på mennesket. Dette skjer ved at individer får en umiddelbar psykologisk respons i møte med miljøer, avhengig av hvordan det aktuelle miljøet påvirker de emosjonelt. Den emosjonelle påvirkningen skjer ubevisst av egen oppfatning og styres av om man liker miljøet man eksponeres for. Ulrich et al. (1991) hevder også at naturen har en restorativ virkning på mennesket som ikke avhengig av fravær av stressende faktorer. Studier som har forsket på naturens virkning på mennesket, støtter teorier om at naturen har en beskyttende og restorativ effekt på psykologiske mekanismer (Bratman et al., 2019; Hartig et al., 2014). Det er i tillegg funnet sammenhenger mellom grad av samhold i nabolag og grad av natur. Bratman et al. (2019) hevder naturens positive egenskaper er så framtrædende at naturen er å anse som en determinant for menneskers helse og livskvalitet.

2.5.3 Negative nærmiljøfaktorer og deres betydning for barns trivsel og livskvalitet

Andre nærmiljøfaktorer som er relevante å trekke fram i casestudiens sammenheng er negative miljøfaktorer. Oppfatning og opplevelse av negative nærmiljøfaktorer vurderes ulikt blant mennesker. Derfor kan mennesker i samme nærmiljø oppfatte enkelte faktorer som en større risiko enn andre. Verdier, følelser og mulighetene til å påvirke, styrer i stor grad disse oppfatningene og hvordan mennesker forholder seg til negative miljøfaktorer (Böhm & Tanner, 2013). Negative miljøfaktorer kan hemme eller hindre barns muligheter for utfoldelse og utvikling (Brattbakk & Andersen, 2017). Støy er et slikt eksempel og identifiseres som uønsket lyd, som kan ha uønskede konsekvenser for trivsel og livskvalitet (Bilotta & Evans, 2012). Den vanligste årsaken til støy er veitrafikkstøy. På grunn av økende befolkningsvekst og mer trafikk i Norge har både antallet mennesker som er utsatt for lydnivå over 55dB og graden av støy, økt betraktelig de siste årene (SSB, 2021). Studier har funnet sammenhenger mellom veitrafikkstøy i boligområder og fysiske og psykiske lidelser. Umiddelbare plager kan være søvnforstyrrelser, konsentrasjonsvansker og mangel på hvile (Basner & McGuire, 2018). Boligområder som ligger tett på tungt trafikkerte veier har også ofte større grad av luftforurensing som igjen kan ha alvorlige helsekonsekvenser. Tett befolkede områder kan også være en utfordring i enkelte nærmiljø. Dette kan føre til konkurranse mellom grupper dersom det ikke tilgjengelige områder for utfoldelse (Brattbakk & Andersen, 2017). Videre kan det redusere mulighetene for sosialt samspill og andre helsefremmende aktiviteter (Bilotta & Evans, 2012). Barn er spesielt sårbare overfor negative miljøfaktorer, slik at tiltak som gjøres i nærmiljøer bør derfor sikte på å redusere graden av disse faktorene barn utsettes for (Bakke, 2018).

2.5.4 Barnehagen som arena for trivsel og oppvekst

Barnehagen er en viktig arena for barns utvikling og trivsel. I dag går 93,4 % av alle barn under skolepliktig alder i barnehage. 97,2% av disse har full barnehageplass, som vil si at de har oppholdstid på 41 timer per uke eller mer (SSB, 2022). For mange barn er dette mesteparten av deres våkne tid. Norske barnehagers rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2018) er hjemlet i barnehageloven. Her beskrives hvilke formål og plikter barnehagen har. Barnehagen skal sørge for at barna får oppleve et mangfold av opplevelser som stimulerer og bidrar til sunn utvikling. Med det er det viktig at barnehagene legger til rette for barns utvikling gjennom betydningsfull lek og læring. Lek og læring skal sees i sammenheng der et stimulerende miljø skal introdusere situasjoner som legger til rette for deres læringsprosesser. Videre fremgår det i rammeplanen at barn skal gjennom utforskning gjøres kjent med eget nærmiljø. Barnehagene skal bruke nærmiljøet for å danne tilhørighet og stedsidentitet, lokale forhold er da avgjørende for hvordan dette kan gjøres (Kunnskapsdepartementet, 2018; Moen, 2004).

Tilhørighet til naturen er en del av norske barnehagers verdigrunnlag som skal formidles og praktiseres gjennom barnehagens pedagogiske arbeid (Kunnskapsdepartementet, 2018). Studier som har undersøkt betydningen av det fysiske utemiljøet for barn i barnehager har kommet fram til at barns lek i natur, eller med elementer av natur har mange fordeler. Barn viser større grad av fantasi og kreativitet, de har også bedre samspill med andre barn og er mer fysisk aktive enn i lek med lekeapparater. Kompleksiteten i miljøet har vist seg å gjenspeiles i kompleksiteten i leken (Hagen et al., 2019). Dette forklares med at lekeapparater tilbyr en monofunksjonalitet som blir kjedelig og lite utfordrende så fort man har mestret dem. Barn trenger områder å leke i som byr på både dynamiske motoriske og mentale utfordringer (Hagen et al., 2019; Hagen, 2015; Osnes & Skaug, 2015). Hagen et al (2019) fant også at barn fascineres spesielt av lek med vann. Litteraturen støtter opp om at vannlek kan bidra til betydningsfull lek som er viktig for læring (Crosser, 1994; Tovey, 1993). I tillegg til at de fleste barn opplever glede i vannlek, bidrar det til dannelse av forståelse for hvordan ting henger sammen. Vann har egenskaper som gir muligheter for introduksjon og utforskning av mange vitenskapelige fenomener. Crosser (1994) argumenterer for at vannets egenskaper er spesielt interessant for de minste barnas læring, fordi barn assimilerer ny kunnskap med det de allerede vet. For eksempel en oppfatning om at store gjenstander synker, mens små vil flyte. Når hendelser inntreffer som ikke stemmer overens med de erfaringene de har gjort seg fra tidligere, oppstår en kognitiv dissonans. Som at en stor pinne fløt, mens en liten stein sank. Det gjør at de må lage seg nye forståelsesrammer for at den nye erfaringen skal gi mening.

2.6 Sosioøkonomiske betingelser og ulikheter i trivsel og livskvalitet

Sammenhengen mellom sosioøkonomiske betingelser og ulikheter i helse er godt dokumentert i litteraturen (Arntzen et al., 2019; Dahl et al., 2014). Med ulikheter i helse menes systematiske forskjeller som følger sosiale og økonomiske kategorier, som utdanning, yrke og inntekt. Disse fører til en ujevn fordeling av goder, makt og tjenester. Sammenhengene er komplekse og sammensatte, men man vet at den norske befolkningens helsetilstand samvarierer med sosioøkonomiske indikatorer (Dahl et al., 2014; Sosial- og helsedirektoratet, 2005). Forklaringer ligger i faktorer som opererer i hele samfunnet. Mennesker i lavere sosioøkonomiske lag har ofte en lavere inntekt som følge av lav eller ingen utdanning. Med redusert kjøpekraft og økonomisk frihet settes grenser for mulighetene for å komme inn på et boligmarked og hvor man kan bosette seg. Nabolag der mennesker med lavere sosioøkonomisk status bor, har generelt dårligere fysiske forhold enn de med høyere sosioøkonomisk status (Bilotta & Evans, 2012). De er ofte mer utsatt for flere negative nærmiljøfaktorer som støy, forurensing og dårlige nabolagskvaliteter. Nærmiljø med lav sosioøkonomisk status har også en tendens til å være tettere befolket, ha dårligere rekreasjonsmuligheter og sosiale møteplasser (Bilotta & Evans, 2012; Dahl et al., 2014). Trang økonomi begrenser videre muligheter for sosiale aktiviteter og variert kosthold, som igjen kan være årsak til mange livsstilsykdommer. Når mennesker opplever å ha lite sosialt nettverk eller dårlig økonomi, er de i tillegg mer utsatt for stress og psykisk sykdom. Dette påvirker videre deres psykologiske mekanismer som mestring, mening og kontroll. Politikk både på lokalt nivå og høyere samfunnsnivå styrer de strukturelle kreftene som stratifiserer mennesker inn i sosioøkonomiske lag, som igjen kan forsterke ulikhetene mellom dem (Mackenbach, 2015).

Forskjellene mellom mennesker er avgjørende fra tidlige leveår da de sosiale variasjonene i oppvekstvilkår er forbundet med ulikheter i helse (Sosial- og helsedirektoratet, 2005). Allerede fra første leveår befester ulikhetene i helse seg. Forskning har vist at menneskers helse og muligheter i livet har bedre utsikter, jo bedre oppvekstvilkår man har hatt fra tidlig barndom (Dahl et al., 2014; Galobardes et al., 2004; Knudsen et al., 2006). For barn betyr dette at foreldrenes ressurser og nærmiljøet der de vokser opp, legger premissene for deres sjanser i livet. Videre vil barn som tilhører lavere sosioøkonomiske lag bli mer preget av sitt nærmiljø enn andre barn, fordi det ofte utgjør en større del av deres mulighetsrom (Brattbakk & Andersen, 2017). Tiltak som gjøres tidlig i livet har vist seg å gi gunstigere helseutfall enn samfunnets investeringer som gjøres i voksenlivet (Dahl et al., 2014). Forskning foreslår at gode nærmiljøkvaliteter kan redusere forskjellene hos barn med ulik sosioøkonomisk

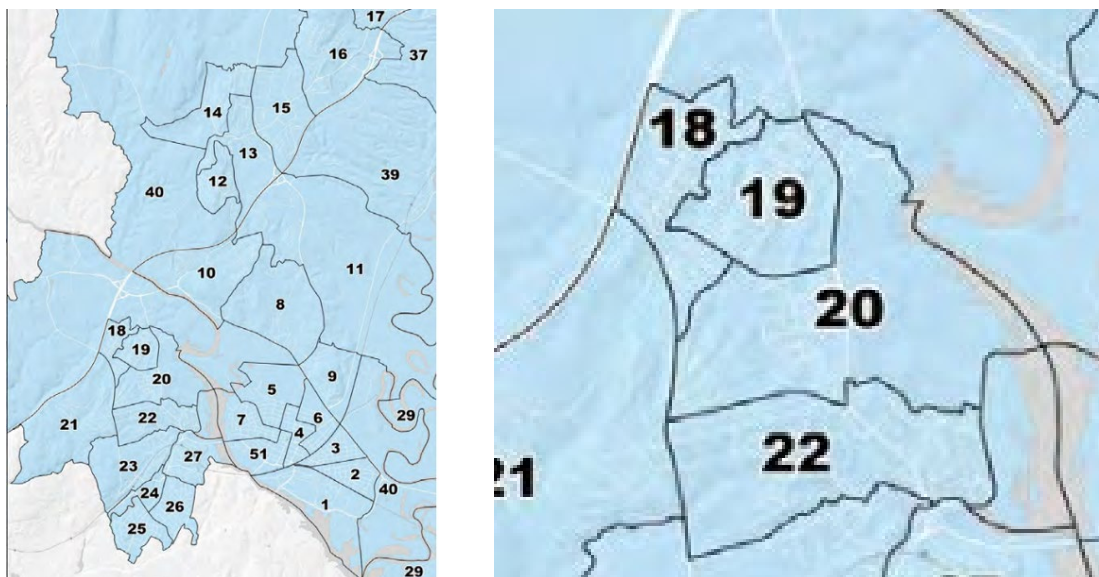
tilhørighet (Alderton et al., 2019). Videre er barnehagen en arena som kan styrke ressursene hos disse barna og bidra til god psykisk helse (Aase, 2018). Det helsefremmende arbeidet handler derfor om å utjevne disse forskjellene ved å styrke faktorer som gjør mennesker robuste overfor de sårbarhetene de utsettes for, redusere de, og legge til rette for like muligheter (Mæland, 2021; Sosial- og helsedirektoratet, 2005).

2.7 En oppsummering

Bærekraftsutfordringer krever holistiske tilnærminger som tar hensyn til flere faktorer samtidig. Levekår, levevaner og livssituasjon henger sammen. Av den grunn må man påvirke forhold som påvirker hele årsakskjeder (Opp, 2017). Ulike strukturelle faktorer er av betydning for hvordan barn har det, og hvilke muligheter de har til å utvikle seg. Disse faktorene er blant annet nærmiljøet, fordeling av velstand, tilgang på natur, barnehagetilbud og økonomisk trygghet (Dahlgren & Whitehead, 2007). Rammene for disse faktorene skapes videre i politikken. Politikken er med andre ord rådende for de fleste endringene som påvirker barns liv (Brattbakk & Andersen, 2017). Politiske beslutninger og intervensjoner skal være kunnskapsbaserte, likevel er det nødvendig å ha en forståelse av individene og konteksten der intervensjoner skal skje. Det kreves lokal kunnskap om blant annet befolkningens bruk og opplevelser av arealene, så vel som stedsspesifikke ressurser og utfordringer (Hofstad & Bergsli, 2017; Ringholm & Hanssen, 2018).

2.8 Skjettenbyen som case

Skjetten deles inn i Skjettenbyen og Gamle Skjetten. I kommunens levekårsundersøkelse er Skjetten delt inn i fire levekårssoner (se figur 2): Skjettenbyen vest (18), Skjettenbyen Nord (19), Skjettenbyen Sør (20) og Gamle Skjetten (22). Skjettenbyen Vest (18) og Skjettenbyen Nord (19) er boligområdene som omringer Dalen, og som det vil handle om i denne casestudien. Asplan viak (2020) gjennomførte en levekårsundersøkelse for Lillestrøm kommune som var ferdig utarbeidet i 2020. Undersøkelsen gir kommunen innsikt i ulikheter i levekår. Den identifiserer også områder med tegn til levekårsutfordringer som kan ha betydning for befolkningens helse og trivsel. I denne delen av studien vil jeg illustrere noen av dataene som er relevante for å presentere den sosioøkonomiske statusen til barna i Skjettenbyen.

Figur 2. Illustrasjoner av levekårssoner. Asplan Viak. 2020. Gjengitt med tillatelse fra Lillestrøm kommune.

Figur 3. Dalen er stiplet inn.

Lavblokkene i Skjettenbyen Nord er innenfor den stiplede linjen.

Skjettenbyen Vest ligger på andre siden av Dalen og grenser til E6.

Gjengitt med tillatelse fra Hedda Lundeberg Aas sin masteroppgave «Overvannet til Melbybekken – fra problem til ressurs» tilknyttet TOWARDS. 2022

Skjettenbyen Vest og Skjettenbyen Nord ligger henholdsvis på nordvest og østsiden av Dalen.

I Skjettenbyen Vest er det tett bebyggelse av rekkehus, mens Skjettenbyen Nord består av

lavblokker. I Skjettenbyen Vest bor det 493 barn under 19 år, mens i Skjettenbyen Nord bor det 587 barn under 19 år. Det er altså 1090 barn som bor rundt Dalen. Skjettenbyen Vest og Nord skiller seg ellers fra kommunen ved at de har noen av de høyeste andelene av innbyggere med innvandrerbakgrunn og lavere medianinntekt enn de fleste av levekårssonene i kommunen. Lavekårsundersøkelsen oppgir et samlet levekårsbilde for områdene der Skjettenbyen Vest og Skjettenbyen Nord skiller seg i stor grad fra hverandre. Asplan viak (2020) oppsummerer med at det er en opphoping av levekårsutfordringer i Skjettenbyen Nord som bør følges med på, og eventuelt iverksettes tiltak for å forhindre forverring. Dette er informasjon som forteller noe om familienes sosioøkonomiske status i Skjettenbyen. Det er relevant kunnskap å ha om sammensetningen av mennesker for at nærmiljøet skal kunne tilpasses alle, uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn (St.meld. nr. 19 (2018-2019)).

I levekårsundersøkelsen benyttes fargesjatteringer inndelt i 5 kvintiler (se tabell 1). Skjettenbyen Nord er stort sett i 5. kvartil, den mørkeste kvintilen med de svakeste levekårene. Skjettenbyen Vest er for det meste i første og andre kvartil med sterkere levekår (Asplan viak, 2020).

KVINTIL 1	KVINTIL 2	KVINTIL 3	KVINTIL 4	KVINTIL 5
Gode levekår	Noe bedre	Middels for Lillestrøm	Noe svakere	Svake levekår

Tabell 1. Illustrasjon av inndeling kvintiler for levekår.
Kopi av Asplan Viaks levekårsundersøkelse. Med tillatelse fra Lillestrøm kommune. 2020.

	Lav utdanning	Frafall vgs.	Medianinntekt	Lav inntekt	AAP	Unge uføre	Arbeidsledige	Sosialhjelp	Barnevern	Ledige boliger
Skjettenbyen Vest	Light Blue	Light Blue	Dark Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue
Skjettenbyen Nord	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Light Blue

Tabell 2. Illustrasjon av kvintiler for Skjettenbyen Vest og Skjettenbyen Nord.
Kopi av Asplan Viaks levekårsundersøkelse. Gjengitt med tillatelse fra Lillestrøm kommune. 2020.

Kommunen hadde i perioden 2017-2020 en helhetlig områdesatsing for å utvikle og styrke nærmiljøet. I forbindelse med områdesatsingen ble Skjettens utfordringer satt søkelys på. Prosjektgruppa «Aktive Skjetten» hadde som formål å skape et områdeløft med fokus på bedre fysiske omgivelser og flere møteplasser. Den var drevet av et tverrfaglig samarbeid mellom kommunen, innbyggerne, frivillig sektor og næringsliv. Undersøkelser i lokalbefolkningen fant at de ønsket seg flere møteplasser for ikke-sportslige aktiviteter og tilgjengelige uteområder med flere sitteplasser og bålplasser (Lillestrøm kommune, u.å.). Vegetasjonen i Dalen som deler Skjettenbyen i to ble adressert som ensartet, det skulle planlegges grøntarealer av mer variert karakter i planen for områdesatsing. Barn fra lokal barneskole og ungdomsskole var representert i styringsgruppa og ved de arrangerte verkstedene. Noen representant for de minste barna eller barnehagene fremkommer imidlertid ikke. Restaurering og oppbygging av nye lekeplasser, samt utendørs treningsanlegg og frisbeegolfbane var noen av tiltakene som ble utført i løpet av områdesatsingen. Prosjektet for områdesatsingen ble avsluttet i 2020. I sluttrapporten for satsingen fremkommer det at aktiviteten i Dalen hadde økt betraktelig med over 6000 besøkende de første tre månedene etter åpningen av frisbeegolfbanen (Lillestrøm kommune, 2021).

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg først presentere studiens design og valg av vitenskapsteoretiske perspektiv. Deretter vil jeg redegjøre for rekruttering og utvalg, datainnsamling og analyse. Kapittelet avsluttes med etiske vurderinger og egen forforståelse.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og forskningsdesign

Denne studien må forstås som en samfunnsvitenskapelig studie da den undersøker et sosialt fenomen innen menneskers «hverdagsvirkelighet». Studiens metodologi lener seg på det fortolkende paradigmet, inspirert av fenomenologien (Lopez & Willis, 2004). Argumentet for å bruke fenomenologien som tradisjon er at det er en filosofisk retning som ønsker å forstå fenomener ut ifra informantenes virkelighetsoppfatning. Dette er med en forståelse om at fenomener framtrer ulikt for ulike mennesker og at det er forbeholdt våre forventninger (Wifstad, 2018). For å besvare problemstillingen har jeg brukt kvalitativ induktiv metode, basert på semistrukturerte intervjuer og observasjoner. Intervjuet lot meg ha en åpen dialog der deltagerne kunne snakke fritt, og jeg kunne stille oppfølgingsspørsmål eller be om utdypende beskrivelser dersom det var temaer jeg ønsket å gå mer i dybden på (Kvale & Brinkmann, 2018). Videre kan denne studien forstås som en casestudie (Merriam & Tisdell, 2016). Dette er fordi fenomenet jeg studerer er avgrenset til konteksten og tiden den befinner seg i. Det er videre et samtidfenomen som deles av en gruppe som er gjenstand for empirisk undersøkelse. Casestudien har mange av de samme egenskapene som andre kvalitative tilnærminger, der jeg med en fortolkende tilnærming har benyttet triangulære framgangsmåter for å få kunnskap om caset (Merriam & Tisdell, 2016).

3.2 Utvalg og rekruttering

Utvalget begrenser seg til foreldre og barnehageansatte som tilhører Skjettenbyen. Jeg startet rekrutteringsprosessen av foreldre ved å kontakte styrerne ved de tre barnehagene i Skjettenbyen. Styrerne fikk et informasjonsskriv tilsendt på e-post og videresendte det til foreldrene i barnehagene. Etter første runde fikk jeg ingen henvendelser derfra. Deretter hadde jeg to feltdager på Skjetten hvor jeg snakket med mulige informanter som var ute i nærmiljøet, jeg leverte ut informasjonsskriv til foreldre som jeg traff på. Tre foreldre tok kontakt i etterkant

og ønsket å stille til intervju. En ble inkludert i studien, mens de to andre ble ekskludert ettersom de ikke var bosatt i Skjettenbyen. Flere eldre som hadde bodd i Skjettenbyen i flere år tok kontakt med meg og ønsket å stille til intervju. Disse var ikke i målgruppen. Noen dager senere besøkte jeg barnehagene igjen og leverte informasjonsskrivet fysisk som ble delt ut til foreldrene. Flere tok kontakt og sa de kunne svare på spørreskjema dersom de kunne få det på e-post. Tre avtalte intervju, men den ene avlyste uten å oppgi grunn. Jeg kontaktet også borettslagene i Skjettenbyen som sendte informasjonsskrivet ut til beboere per e-post. I tillegg hang jeg informasjonsskrivet opp på helsestasjonen som familiene fra Skjettenbyen sokner til. Ingen tok kontakt fra helsestasjonen eller borettslagene. Etter rekrutteringsprosessen endret jeg utvalget mitt til å også inkludere barnehageansatte, da det kom frem fra de andre informantene at barnehagene var sentrale brukere av området. Jeg avtalte intervju med en ansatt i hver av de barnehagene som ligger langs Dalen. Barnehagen som ligger sentralt i Skjettenbyen Nord hadde ikke kapasitet til å delta på grunn av personalmangel.

Et strategisk utvalg ligger til grunn for informantene som er inkludert i studien. Inklusjonskriteriene var at foreldrene måtte ha barn under skolealder og ha bodd i Skjettenbyen i minimum to år. For barnehageansatte var inklusjonskriteriene at de jobbet i en av de tre barnehagene som ligger i Skjettenbyen over en periode på minst to år. Grunnen til at jeg ønsket at de skulle ha minst to års erfaring eller bosettelse i Skjettenbyen var for at de skulle ha god kjennskap til nærmiljøet. Jeg ønsket 4-6 informanter i studien. Med hensyn til oppgavens omfang var dette få nok til at datamaterialet skulle være overkommelig og oversiktlig, og mange nok til å få tilstrekkelig og variert data (Malterud, 2017).

Utvalget i studien består av fem informanter. To foreldre fra Skjettenbyen Nord, en forelder fra Skjettenbyen Vest og to barnehageansatte. De barnehageansatte jobber i hver av de to kommunale barnehagene som ligger i Skjettenbyen langs Dalen. Alle foreldrene har bodd i Skjettenbyen i seks år eller lenger. En av de har minoretsbakgrunn og har bodd i Norge i 14 år, de to andre har begge vokst opp i kommunen, den ene i Skjettenbyen. To av informantene jobber fulltid, der en av de har høyere utdanning (fem år eller mer). Den siste av foreldrene er uføretrygdet. To av foreldrene har ett barn i barnehagealder, mens en har to barn i barnehagealder. Alle har minst to barn. Begge barnehageansatte har jobbet i Skjettenbyen i fem år eller mer, en av de var pedagogisk leder i en avdeling, mens den andre var barne- og ungdomsarbeider. Ingen av de bodde i Skjettenbyen eller i umiddelbar nærhet.

3.3 Datainnsamling

3.3.1 Intervju

Jeg har valgt å gjennomføre individuelle semistrukturerte intervju for å få fram ulike erfaringer og meninger småbarnsforeldre og barnehageansatte har om nærmiljøet, og hvilke kvaliteter de anser som er viktige for småbarn. Det kvalitative intervjuet har som hensikt å skape kunnskap gjennom samspill og samtale. Forskningsintervjuet balanserer mellom å være en sosial samtale og profesjonell dialog, der intervjueren skal sørge for at samtalen struktureres slik at den er lik en dagligdags samtale, men som samtidig forholder seg til tematikken som studeres (Kvale & Brinkmann, 2018). For å gjøre dette utarbeidet jeg en generell intervjuguide med introduksjonsspørsmål, reflekterende spørsmål og avrundings spørsmål (se vedlegg 1). Jeg hadde også et hjelpearke med meg i intervjuene der jeg hadde skrevet eksempler på oppfølgingsspørsmål, spesifiserende spørsmål og fortolkende spørsmål dersom de skulle passe inn i intervjuet. Det ble gjort noen endringer i forkant av tre av intervjuene i forsøk på å tilpasse intervjuguiden til den enkelte informant. Mennesker av ulikt ordforråd, bakgrunn og oppfatningsevne kan forstå spørsmål ulik. Å modifisere spørsmålene til den enkelte informant kan bidra til at informantene oppfatter de samme spørsmålene (Kvale & Brinkmann, 2018).

Jeg gjennomførte to pilotintervjuer i forkant av intervjuene. Det gav meg en indikasjon på hvordan jeg forholdt meg til oppsatt tid, om de forstod spørsmålene, og om det var noen endringer jeg burde gjøre på intervjuguiden. Pilotintervjuene kunne også bidra til å gi meg innsikt i om jeg stiller spørsmålene på en måte som bekrefter mine egne meninger (Kvale & Brinkmann, 2018). Den ene prøveinformanten var helt uten kjennskap til tematikken eller caset. Den andre prøveinformanten hadde kjennskap til tematikken fra eget studieløp. Prøveinformanten var også satt inn i caset og problemstilling for å kunne gi tilbakemeldinger på intervjuguiden og formuleringer.

Intervjuene ble gjennomført fortløpende ettersom jeg fikk rekruttert informanter. Dette gjorde at det gikk rundt 3 uker mellom første og siste intervju. Varigheten på intervjuene varte fra 35-55 minutter. Jeg tok opptak med Nettskjemas diktafon-app, en programvare designet for datainnsamling til forskning. Jeg innledet intervjuet med å fortelle om bekkeåpningen og studiens hensikt. Deretter stilte jeg et åpent introduksjonsspørsmål «Kan du fortelle meg om sist du og barna dine var ute i nærmiljøet?» for at informanten skulle komme med egne rike beskrivelser om småbarnas bruk og forhold til nærområdene (Kvale & Brinkmann, 2018). Jeg

ønsket ikke å starte intervjuet med å spørre om bruk av Dalen, fordi jeg ønsket at informantene selv skulle fortelle om hvor de pleier å leke ute med barna sine. Til svarene benyttet jeg hjelpearket (se vedlegg 2) med ulike oppfølgingsspørsmål og inngående spørsmål, for å få dypere beskrivelser og utforske informantenes svar. Jeg opplevde at samtalen ofte dreide seg bort fra tematikken, slik at det virket unaturlig å stille neste spørsmål jeg hadde skrevet ned. Ved å bruke strukturerende spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 166) som «Jeg vil nå gå over til et nytt emne...» forsøkte jeg å styre intervjuet tilbake til intervjuguiden. For å finne ut hva Dalen betød for barna, og hvordan en bekkeåpning kunne påvirke deres bruk og ferdsel, stilte jeg direkte spørsmål «Hva tenker du om at det vil åpnes en bekk i Dalen?» En del av spørsmålene til barnehageansatte var rettet mot direkte bruk av Dalen, og dens betydning for lek og læring. De tre intervjuene med foreldre fra Skjetten ble gjennomført som videokonferanse. Jeg ønsket i utgangspunktet å tilrettelegge for fysisk intervju. Dette ble vanskelig å få til fra foreldrenes side, derfor valgte jeg en alternativ løsning. De to intervjuene av de ansatte fra barnehagene ble utført fysisk i deres respektive barnehager.

3.3.2 Observasjoner

I oppstartfasen av studien hadde studenter og veiledere tilknyttet TOWARDS et møte i Lillestrøm kommune. Her fortalte samarbeidspartnere i kommunen om byutviklingsplanen og forskjellige prosjekter Lillestrøm har med TOWARDS. Etter dette ble det arrangert en sykkelbefaring gjennom Lillestrøm. Vi syklet blant annet gjennom Skjettenbyen langs Dalen og fikk se hvor Melbybekken er prosjektert og legges åpen. Jeg tok noen notater underveis i møtet, deretter skrev jeg logg kort tid etter samme dag. Videre hadde jeg to dager hvor jeg gikk rundt i Skjettenbyen for å rekruttere informanter. Disse to dagene er å betrakte som feltdager. Jeg kom i snakk med en del mennesker som ikke var aktuelle som informanter, men som likevel kom med refleksjoner som gjelder bekkeåpningen. Da jeg var i Skjettenbyen gikk jeg også ned i Dalen for å danne meg et inntrykk av området. Jeg var oppmerksom på hvor mennesker oppholdt seg, da spesielt barn. Videre så jeg etter formelle og uformelle steder for ferdsel, og hvordan disse var tilrettelagt. Jeg tok korte notater underveis, også skrev jeg logg umiddelbart etter jeg var ferdig begge dagene.

Observasjonene er gjort som en utenforstående observatør (Merriam & Tisdell, 2016). De hadde til hensikt å supplere til datagrunnlaget fra intervjuene. Med tanke på at jeg samtidig skulle rekruttere informanter til studien hadde jeg ingen oppsatt tid til observasjonene. Jeg gikk i Skjettenbyen mellom to og tre timer begge dagene. Observasjonene gav en innsikt i

casestudiens kontekst som jeg benyttet under intervjuene. Det var da lettere å få klarere forståelse av blant annet stedene de nevnte. Det bidro også til at det var lettere å komme med oppfølgingsspørsmål. Gjenstand for observasjonene var i hovedsak det fysiske nærmiljøet i Skjettenbyen og aktivitetene der. For å systematisere observasjonene mine, skrev jeg ned hva jeg skulle være oppmerksom på. Med utgangspunkt i problemstillingen min var jeg interessert i å se om det var mye barn rundt i nærmiljøet og hvor de oppholdt seg. Videre ønsket jeg å undersøke hvordan nærmiljøet var tilrettelagt for barns ferdsel. Interessante egenskaper i nærmiljøet som jeg så etter var møteplasser, lekeplasser og steder for familier å kunne spise. Det var også interessant å se hvordan gatene var utformet i forhold til trafikksikkerhet for barn. Derest ville jeg observere hvordan Dalen ble brukt til ulike aktiviteter, hvordan den var som et naturområde og hvilke mennesker som brukte den.

3.4 Bearbeiding og analyse

3.4.1 Transkribering og kondensering av intervjuene

Jeg har transkribert alle intervjuene samme dag som de ble utført. Data ble anonymisert underveis i transkriberingen. Jeg benyttet også en notatbok hvor jeg noterte ned observasjoner som ikke lot seg fange opp på diktafon-appen, slik som ansiktsuttrykk eller endring i stemning. I tolkningen av datamaterialet har jeg gjort en tekstkondensering etterfulgt av meningsanalyse og tematisering (Graneheim & Lundman, 2004). Etter å ha transkribert et intervju la jeg det fra meg 1-2 dager. Jeg leste deretter igjennom det et par ganger for å danne meg et helhetsinntrykk av materialet med nye øyne. Jeg leste også igjennom et notat der jeg hadde skrevet ned egne forventninger og oppfatninger. Dette gjorde jeg for å minne meg på min egen forforståelse og ikke overdøve det empiriske materialet (Malterud, 2017).

Analysene som er gjort ved systematisk tekstkondensering er en pragmatisk og iterativ analysemetode som egner seg for analyse av kvalitative data uten beheftelser i filosofiske tradisjoner (Malterud, 2017). Det er også en strukturert metode for å sortere datamaterialet (Graneheim & Lundman, 2004). Jeg benyttet et Excel-ark med fem kolonner som verktøy for analysearbeidet. I kolonnene la jeg inn følgende: råtekst, kondensert tekst, tolkning av meningsbærende enhet, under-temaer og temaer (se tabell 3). Hvert utsagn fra intervjuene dannet en egen rad i kolonnen for råtekst. I andre kolonne kondenserte jeg råteksten fra intervjuene, dette innebar en reduksjon av teksten uten å endre budskapet (Graneheim &

Lundman, 2004). I tredje kolonne skrev jeg min tolkning av det underliggende i intervjuvarene, her var det noen ganger flere alternative tolkninger. I de to siste kolonnene skrev jeg undertema og tema jeg fant i lys av problemstillingen. Jeg måtte flere ganger gå tilbake å endre temaene, etter hvert som jeg begynte å finne likheter. Ut ifra Excel-arket så jeg deretter hvilke undertema som kunne passe inn under samme tema. De svarene jeg fant irrelevante for problemstillingen min skraverter jeg grå for å filtrere de ut ifra datamaterialet.

Råtekst – meningsenhet	Kondensert meningsenhet	Tolkning av det underliggende	Sub-tema (merkelapp)	Tema
Jeg tror at tilgangen til muligheter til å utfolde seg, klatre i trær... Drive med med øvelser, de kan balansere det er mer utfordringer i en skog, det blir mer sånn... hva skal jeg si.. litt ribba for muligheter for å utfolde seg normalt i en park, der er det flere lekeapparater. Mens i skogen er det ikke lekeapparater heldigvis.	Skogen har muligheter som lekeplasser ikke har, flere utfordringer som gir større grad av utfoldelse som å klatre i trær, balansere.	Informanten verdsetter småbarnas lek i skogen mer enn i parker	Naturlig miljø vs. lekeplasser	Dalen kan potensielt tilby noe utover lekeplassene
Jeg har bodd i skjetten i 6 ½ år, generelt sett liker jeg stedet godt, i dag hvertfall, det er litt støy fra motorveien, men man blir vant til det, og man ser bort fra det etter hvert. Men jeg trives generelt godt, det er tilpasset småbarnsfamilier og er ganske sentralt	Trives godt på Skjetten, merker støy, men ikke plaget av det da informanten har vendt seg til det. Synes Skjetten er tilpasset for småbarnsfamilier	Trives i eget nærmiljø, er klar over negative miljøfaktorer han helst skulle vært foruten Gir utrykk for å ha opplevd støy som en belastning tidligere	Trivsel og tilpasning til negative miljøfaktorer	Faktorer i nærmiljøet
Det skjer noe med en gang de ikke har gjerdene rundt seg, de merker nok at de er mer fri, og det er klart at det er jo viktig...	Det skjer en viktig endring i leken når småbarna er utenfor barnehagens område	Lek i naturen utløser nødvendige responser hos småbarna	Lek i naturlig miljø	Dalen er en leke-arena for barnehagene

Tabell 3: Utdrag fra matrise for analyse

Etter jeg hadde skrevet under-tema på alle radene med råtekst brukte jeg mye tid på å se på de ulike undertemaene og finne de overordnede temaene de passet under. Dette var en iterativ prosess som innebar å gå mye fram og tilbake mellom teksten og meningsenhetene for å finne sammenhenger og motsetninger (Graneheim & Lundman, 2004; Malterud, 2017). Dette gav meg et bilde av de ulike undertemaene som gjentok seg blant de ulike informantene.

I neste steg av analysearbeidet skrev jeg ned spørsmålene jeg trengte svar på for å belyse ulike sider av problemstillingen min i et arbeidsdokument. Under spørsmålet «Hvilke kvaliteter ved Skjetten er viktige for småbarna» noterte jeg undertemaer og utdrag fra intervjuene som kunne svare på dette. Jeg forsøkte først å organisere i henhold til informantenes uttrykk for positive og negative kvaliteter. Positive og negative kvaliteter viste seg å være utilstrekkelig som undertema da svarene var preget av tvetydighet og kombinerte begge elementene. Jeg organiserte derfor etter kvaliteter som gjentok seg, og fokuserte på de ulike oppfatningene av disse. Dette gav meg til slutt det overordnede temaet «Skjettens kvaliteter på godt og vondt» med fire tilhørende undertemaer (se tabell 4).

3.4.2 Bruken av observasjonsmaterialet

Notatene og loggen fra observasjonene studerte jeg først etter analysen av det transkriberte materialet. Jeg leste først igjennom observasjonsmaterialet for å se om jeg så noen umiddelbare sammenhenger mellom egne observasjoner og temaene i resultatene. De sammenhengene jeg fant ved første gjennomlesning, noterte jeg i en annen farge i arbeidsdokumentet fra analysen. Jeg gikk deretter gjennom hvert undertema og sammenlignet med loggen om observasjonene kunne supplere disse. Jeg lette etter observasjoner som gav nyanser til resultatene. Enkelte observasjoner forsterket funn i resultatene, mens andre var motsetninger til funn jeg hadde gjort. Jeg noterte det jeg fant ned under tilhørende undertema.

3.5 Ethiske vurderinger

Innsamlede data i denne studien er blitt behandlet i tråd med gjeldende forskningsetiske retningslinjer. Masteroppgavens etiske overveielser er forankret i Helsinkideklarasjonens grunnleggende prinsipper for forskning. Personopplysningsloven og forskningsetikkloven sikrer også deltagerens interesser. Studien ble i forkant av datainnsamling godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Informantene fikk skriftlig informasjon om

bakgrunnen og formålet med studien, og hvordan personvern skulle ivaretas i informasjonsskrivet (Se vedlegg 3). Der ble de også informert om at de når som helst kunne trekke seg eller velge å ikke svare på enkelte spørsmål. Informert samtykke ble innhentet i forkant, eller samme dag som intervjuet. Lydfilene fra intervjuene ble sendt til Nettskjemas server der den kan spilles av med Feide-innlogging. Jeg transkriberte intervjuene i Microsoft Word på NMBUs OneDrive, en skytjeneste der alle studenter har eget hjemmeområde. Dette er i henhold til universitetets retningslinjer for lagring av forskningsdata (Fossum-Raunehaug, 2022). Alle data ble anonymisert underveis i transkriberingen. Tematikken eller informantene er ikke å anse som sensitive, likevel kan sosiale møter med mennesker utløse en mulig følelsesmessig reaksjon eller man kan komme inn på tema som er sensitive for informanten (Malterud, 2017). I forkant av intervjuet, før jeg informerte om at jeg skrudde diktafonen på, åpnet jeg med uformell samtale med deltagerne. Jeg forsøkte å være ukritisk og åpen i kommunikasjonen for at informantene skulle oppleve intervjuet som en naturlig og trygg situasjon. Informantene hadde min kontaktinformasjon dersom det skulle være spørsmål eller de skulle ønske å trekke seg på noe tidspunkt i prosessen.

3.6 Forskerens forforståelse

Som forskeren i denne kvalitative casestudien har jeg forsøkt å være bevisst på hvordan mine personlige erfaringer påvirker prosessen fra formulering av problemstilling til konklusjon. I forkant av studien skrev jeg ned hvilke tanker jeg hadde om Skjettenbyen, klimatilpasning, naturbaserte løsninger og om småbarns nærmiljø. Dette gjorde jeg for å gjøre meg kjent med egen rolle og bli klar over hvilke oppfatninger jeg måtte å legge til side for at informantenes perspektiver skal bli gjengitt så korrekt som mulig. Etter halvannet års studium i folkehelsevitenskap og med min bakgrunn som sykepleier, har jeg blitt oppmerksom på og opptatt av hvilke faktorer som bør styrkes og svekkes for at mennesker skal ha best mulig helse og livskvalitet. Som småbarnsmor er dette en interesse som er styrende for mange valg jeg tar i mitt eget liv. Min rolle som forelder gjør også at jeg har noen likheter med informantene. Dette gjør at det kan være fristende å sammenligne deres tanker og opplevelser med mine egne. Kunnskap jeg har tilegnet meg om klimakrisen og naturbaserte løsninger har gjort at jeg har et politisk standpunkt til hvordan jeg mener den bør håndteres. Videre har jeg noe kjennskap til området for caset da jeg har gått på videregående skole i nabokommunen til Lillestrøm. Jeg kjente til Skjettenbyens rykte før jeg ble introdusert for TOWARDS. Jeg er som person over

gjennomsnittet engasjert i tematikken jeg studerer, som gjør at jeg ikke stiller som en nøytral part. Dette er ikke uvanlig da forforståelse ofte er motivasjon for forskning (Malterud, 2017). For å holde meg selv i bakgrunnen har jeg forsøkt å innta en fordomsfri og nysgjerrig rolle, minnet meg selv på at det er *disse menneskenes* tanker og meninger jeg ønsker å utforske og formidle.

4. Resultater

I denne delen presenteres resultatene tematisk. Dette innebærer at sitater fra analysene er trukket ut og sortert etter temaer for å besvare forskningsspørsmålene. Analyser og tolkninger av datamaterialet fra intervju og observasjoner er gjort med utgangspunkt i problemstillingen. Dette har resultert i fire temaer, med tilhørende undertemaer. Disse presenteres i tabell 4.

Tema	Undertema
Skjettens kvaliteter på godt og vondt	Stor valgfrihet og mange muligheter Fra «2013-Ghetto-Skjetten» til et tettsted med stolthet og tilknytning Mygg, støy og trafikk Kamp om plassene
Moderne barndom gir behov for ro	
Dalen – En arena for lek, naturopplevelser og læring	Barnehagens bruk Skjettens beste akebakke og et knutepunkt
Betraktninger om bekkeåpningen	Bekkens potensial til å skape et trivelig nærmiljø Bekymringer om sikkerhet Ønsker om å medvirke

Tabell 4: Tema og undertema

4.1 Skjettens kvaliteter på godt og vondt

4.1.1 Stor valgfrihet og mange muligheter

At Skjettenbyen sitt nærmiljø kan tilby barna mange ulike muligheter for aktiviteter synes å være en gjennomgående oppfatning blant alle informantene. Spesielt de tallrike lekeklassene blir adressert hos samtlige. En informant sa for eksempel: *«Det er masse lekeklasser! De dukker opp hvis du tar deg en runde så finner du lekeklasser der du ikke visste at det fantes bygninger en gang»* (forelder). To av informantene forteller at man får en *«både og-følelse»* av lekeklassene som er plassert nært eller inntil grøntområder. Det at barna har valgfrihet til å velge blant lekeplass og grøntområde synes også å være av betydning, en informant fortalte at de brukte flere av lekeklassene ofte:

Har vi tid med familien så går vi turer ut lokalt i området, til disse lekeklassene.. og disse treningsanleggene, «Aktive Skjetten» har bygget disse treningsanleggene, men... mest lekeklassene, når det blir kjedelig går vi bare til neste (forelder).

Av de tre informantene som var foreldre, var to av de svært fornøyd med lekeklassene satsingsgruppa har satt opp, mens den siste var tydelig på at informantens barn foretrakk andre fasiliteter. Begge informantene fra barnehagene var enige i at lekeklassene ikke er foretrukket av barna. En av de mente også det var en utfordring å kunne tilby barna andre aktiviteter enn å leke på lekeklassene: *«Det som er utfordringen her, er at vi har mest lekeklasser å gå til»* (barnehageansatt). Informantene som jobbet i barnehagene var samstemte i dette, de forklarte at turer med barnehagen ofte ble lagt til lekeklasser, fordi de er lettest tilgjengelig, og ikke nødvendigvis fordi det er det barna ønsker. Fra observasjonene ble det registrert at det var i barnehagene flest barn lekte (dette var i helgen, slik at barnehagen var stengt), selv om det var mange lekeklasser i området.

Idrettsanlegget blir også trukket fram som fasiliteter som tilbyr barna mange aktiviteter å velge i. De setter pris på alle de ulike tilbudene anlegget har slik som fotballbane, volleyballbane og ishockey-benge. Selv om disse fasilitetene i hovedsak ikke er ment for småbarn forteller informantene at det er artige aktiviteter for barna:

... de trenger ikke ha skøyter på beina en gang, det er spennende at det er glatt, ellers så er det jo verdens største sandkasse å boltre seg i da, he he.. Uansett om det er sommer

eller vinter så er det noe vi kan finne på, men om vinteren er det aking det går mest i så klart (forelder).

Videre forteller to informanter at barna også har gode muligheter langs Dalen til å sykle eller kjøre sparkesykkel. En informant uttaler at han mener Skjettenbyen er tilrettelagt for en aktiv livsstil.

Mangfoldet av naturopplevelser trekkes også fram som en viktig kvalitet ved Skjetten. Det er turtrase med skog til Nitelva som går inn til Lillestrøm sentrum. Sør for Skjetten ligger Bråteskogen med et stort skogsområde, og bålplassen i Dalen blir også nevnt. Informantene forteller at det er spesielt positivt at fasilitetene ligger nært slik at det er mulig for de minste å kunne gå selv og at det krever lite planlegging å ta med barna ut.

Vi trenger ikke gå langt før vi har noe å ta oss til, om vi er her nede ser vi etter ekorn i trærne, om vi drar bak biltema kan vi finne pinner beverne har tygget på (forelder).

Samtlige informanter som var foreldre, forteller at det er viktig for barna å ha nærhet til andre lekekamerater. De uttrykker at det er positivt med de korte avstandene for barnas muligheter til å møte naboer og venner. En informant sa for eksempel: «*De har venner per 50. m oppover gata. Så jeg føler at det er et godt samhold, godt med foreldre, lett med vei*» (forelder). Informanten sa også at Skjettenbyen er et fint sted for barn å vokse opp fordi alt er i umiddelbar nærhet. Når jeg spurte hva han mente med «alt» refererte han til barnehagen, butikken, Lillestrøm sentrum i tillegg til lekeplassene og idrettsanlegget.

4.1.2 Fra 2013-Ghetto Skjetten til et tettsted med stolthet og tilknytning

Områdesatsingen «Aktive Skjetten» omtales som et positivt tiltak av informanter. Satsingen har gitt en følelse av tilhørighet til Skjetten og at de som bor der betyr noe. En informant sa for eksempel:

Man føler jo at man er litt sett da, jeg har ikke benyttet meg så mye av det enda, men jeg veit at mange gjør det. Hvis man først skal bruke penger på noe, så bruk heller god tid og penger på å lytte til folk. Jeg synes det er en ganske fin måte å gjøre ting på, da betyr man liksom noe. Jeg er egentlig ganske imponert over at de har fått det til (forelder).

Selv om ingen av informantene hadde vært engasjert i satsingen, hadde alle kjennskap til arbeidet og hva som hadde blitt gjort. De opplevde at kommunens prioritering av Skjettenbyen

ga en følelse av å bli sett.. En av informantene uttrykte det som en positiv overraskelse at kommunen hadde bevilget ressurser til slikt arbeid:

Det er vel de som har fått opp den treningsparken. Jeg er litt imponert over at det faktisk er nærrområdesatsing som skjer der det faktisk gjelder... eh... det har jeg ikke sett så mye av.. Det gjør jo forholdene her bedre (Forelder).

Skjettenbyen er et område som tidligere har hatt en del utfordringer knyttet til menneskene som har bodd der, men som i dag oppfattes som et godt nærmiljø med gode oppvekstsvilkår. Dette blir tydeliggjort i tre av intervjuene. To av informantene har selv vokst opp i området og beskriver et område som var sterkt preget av sosiale problemer og dårlig rykte. En informant forteller at han selv og mange andre som har vokst opp i belastet miljø i Skjettenbyen, har valgt å flytte tilbake for å endre lokalmiljøet til et bedre sted å være:

Det ble jo kalt «2013-Gjetto Skjetten» hahahaha, så det var mye stoffmisbruk og alkoholikere i området da, som preger selvfølgelig barn.. Men jeg veit også at mange av de barna har flytta tilbake og tatt litt tilbake området, mange fra min generasjon har flytta hit med barn og egne familier og virkelig blomstret... Og nå er det liksom satsing, masse gode lekeplasser, trygge lekeplasser, treningsområder, grønne områder... (Forelder).

Det ble gjort observasjoner som gav inntrykk av at det fremdeles kan være sosiale utfordringer i Skjettenbyen: Utenfor gjerdet til ett av rekkehusene sto det en hjemmelaget benk hvor det var brent inn «Ølbenken» i ryggstøtten. På hver side av armlenene var det laget en kasse til oppbevaring. I en annen gate sto det tre store motorsykler innenfor gjerdet til et rekkehus. Huset var midt i rekken slik at man måtte kjøre opp gangveien for å få satt syklene der. Men det virker tilsynelatende ikke som at informantene opplever slike faktorer som noen belastning for miljøet.

I intervju med informantene fra barnehagene forteller begge to at de ser ulikheter hos barna da noen har mindre og dårligere klær for å være ute, og at det kan være et problem i barnehagen: «Nei.... De barna som ikke har skikkelige utedresser for eksempel, eller dårlige vintersko. De er vanskeligere å få i lek, det er ikke gøy å være ute når du fryser så klart» (Barnehageansatt). På spørsmål videre om dette forteller den ansatte at de har alle slags familier i barnehagen. De erfarer at det kan være en del med dårligere råd, eller manglende kunnskap om klær til utebbruk.

4.1.3 Mygg, støy og trafikk

Informantene forteller også om negative miljøfaktorer i Skjettenbyen. I gatene mellom radene med rekkehus er det i utgangspunktet skiltet om bilfri vei, slik at man ikke kan kjøre opp til de ulike husene. Gangveien mellom rekkehusene er smal, men bred nok til at en bil kan kjøre der. Skal man kjøre nedover gangveien må man enten rygge, eller kjøre helt ned til enden for å snu. Det er ikke fortau langs veien slik at man som spaserende må helt inntil gjerdene dersom det skulle komme bil. Det synes å være ulik oppfatning blant informantene hvor trygt det er for småbarn å leke der. De gir motstridige utsagn om trafikkforholdene. En informant uttaler at det er deilig at ungene kan leke fritt i gatene uten at man må følge med hele tiden. En annen mener at trafikkikkerheten er «god nok» til at barna kan gå litt foran foreldrene uten at de må leies, men at de likevel må holdes under oppsyn. Mens en tredje informant opplever at bilene i området kjører i høy hastighet og at de kommer plutselig. Vedkommende mener dette reduserer barnas sikkerhet når de er ute og leker.

To informanter forteller også at det er en del støy fra E6. Én av de legger det fram som at det var et problem i starten da familien flyttet til Skjetten, men at det ikke oppleves som sjenerende etter at man har vendt seg til lyden: «*Det er litt støy fra motorveien, men man blir vant til det, og man ser bort fra det etter hvert.*» (forelder). Støyen kommer også til uttrykk når en informant skal fortelle om en øvelse de gjør ute med barna:

«Det er viktig at barna får kjenne på roen i naturen, hvilke lyder hører til her, og hvilke lyder hører ikke til her. Vi hører jo mange lyder som ikke hører til i naturen også.. -som duringa fra motorveien, ha ha» (Barnehageansatt).

Plagsomme mengder med mygg i sommerhalvåret er også problematisk for en informant da han har et barn som reagerer på myggen:

«Kanskje det kan være allergi, det kanskje være en stor påvirkning av allergi, men vi har tatt henne til legen, til legevakta flere ganger dem sa dem skal senere se om det kan påvirke hennes helse da i fremtiden» (forelder).

Barnets allergi mot mygg gjør at informanten bekymrer seg for eventuelle andre konsekvenser reaksjonene kan ha for barnet i framtiden: «*...vi litt bekymret ja, vi er ikke trygge med tanke på at jeg vet fra andre at allergi er ikke noe å tulle med, for kroppen kan gi et momentum stort tegn på at det er ikke normalt.*» Samme informanten forteller at økonomiske begrensninger

gjør det uaktuelt å flytte. Myggen kommer opp som tema i et annet intervju, men den informanten opplever ikke myggen som noen belastning, vedkommende gir uttrykk for at det dersom man blir vant til mye mygg fra barndom av, vil ikke dette bli noen faktor for trivsel senere i livet. At det er mye mygg i Skjettenbyen blir også nevnt under sykkelbefaringen med kommunen, og av flere tilfeldige mennesker i løpet av feltdagene, det blir da ikke adressert som veldig problematisk.

To av informantene gir uttrykk for at økonomiske forhold er noe styrende for at de bor i Skjettenbyen. Den ene forteller at han undersøkte hvor han hadde kapital til å kjøpe bolig i kommunen, og at med større kapital eller bedre arbeidsmarked et annet sted ville andre områder vært å foretrekke. Den andre informanten forteller at han har overtatt boligen etter sine foreldre, og at det var mer lønnsomt å bo der enn å kjøpe andre steder.

4.1.4 Kamp om plassene

Det kan virke som at det er mangel på plasser å oppholde seg i Skjettenbyen for ulike grupper mennesker. Grillhytten i bunnen av Dalen er svært populær. Barnehagene benytter den som destinasjon på turdager, men må ofte gå andre steder fordi den er opptatt, og ender ofte opp på lekeplassene.

Vi har en sånn bål plass, som vi syns er veldig fin å gå til. Men der er det ofte opptatt for det er så mange som vil dit, så da må vi bare snu å finne på noe annet (Barnehageansatt).

En informant synes det er kjedelig at den blir brukt av folk som bare «henger der» og ikke skal grille, men bare ønsker et sted å være. En annen informant forteller at de kan dra dit i helgene for å se om den er ledig, men at den som regel er tatt i bruk av noen hvis man ikke er der tidlig. En informant forteller:

Det er flere ganger jeg har vært på vei hjem fra barnehagen hvor jeg har møtt bekjente som bruker andre områder enn de som er lagt til rette, man spiser jo på vei hjem. Det kunne vært flere plasser å gjøre av seg (forelder).

Frisbeegolfbanen som ble etablert av «Aktive Skjetten» har gått på bekostning av barnehagens bruk av Dalen. Frisbeegolfbanen hadde spillere ved nesten hver post begge feltdagene. Det var hovedsakelig ungdom, men også familier som spilte. En informant har opplevd at de et par ganger har fått frisbee inn i området til barnehagen og at dette kan være spesielt uheldig dersom den skulle treffe noen av barna. Informanten understreket også at dersom kurvene ikke var

plassert på deres side av Dalen hadde det gjort det enklere for barna å være der. Den store pågangen i frisbeegolfbanen har gjort at de har unngått Dalen enkelte dager om sommeren om det har vært mye folk. Det oppleves heller ikke like hyggelig å være der på grunn av avfall og slitasje. En annen informant forteller at det har påvirket hvor trygt det oppleves og ferdes der:

Jeg synes dessverre at frisbeen har ødelagt den litt, hvis det er lov å si. Det er mennesker der fra morgen til kveld og du får ofte frisbeer fykende i hodet, så det synes jeg har ødelagt littegrann (forelder).

Det problematiseres også at ungdommene på Skjetten oppholder seg på lekeplassene på kveldstid da det er få steder for dem å være. Informanten sier dette fører til at yngre barn forlater lekeplassene eller ikke vil være der:

I tillegg når det kommer til uteområdene, det er ungdommen på Skjetten, de har ikke så mange egne steder å være ute. Så de okkuperer ofte lekeplassene. Så de burde hatt et annet sted å være, mine barn synes det er skummelt å leke der når det sitter en gjeng og bråker på benken vedsiden av (forelder).

De fleste lekeplassene hadde bord eller benker ved lekeapparatene, jeg så imidlertid ingen steder der det kun var benker eller bord, uten at det var i tilknytting til et lekestativ.

4.2 Moderne barndom gir behov for ro

Forskjellen mellom hverdagen for barn i dag og tidligere blir problematisert av begge barnehageansatte og en forelder. En informant opplever barna som mer stresset i dag enn de var tidligere. At foreldrene har mindre tid etter arbeid fører til at ettermiddagene blir travlere og mer hektiske. Barna har ukentlige aktiviteter på ettermiddagene, det vurderes som en årsak til at barna er mer stresset ifølge en informant:

Mange av barna her går på fotball på fritiden, og jeg veit at noen av de egentlig ikke liker det en gang! Men det er liksom sånn det har blitt. Og det er jo bra å ha fritidsaktiviteter, men det er også noe man må prestere i. Og det er mer stress. (barnehageansatt)

Lange dager i barnehagen i tillegg til fritidsaktiviteter en til to dager i uka kan føre til mer stress som gjør at informantene ønsker søkelys på aktiviteter som gir småbarna ro i barnehagehverdagen. Samtidig som barnas hverdag blir beskrevet som hektisk og stressende,

adresserer informantene at barna også sitter for mye foran skjermer som fører til «stillesitting.» Tre informanter mener at det derfor er viktig at barna får tilgang til lek i naturomgivelser. Videre problematiseres det at småbarna sitter mer inne, og at det fører til mer passive barn som får mindre fysisk aktivitet og muligheter for kreativ lek:

Barna er for mye inne, sitter gjerne ettermiddagen på ipaden. De går ikke til hverandre lenger, det er ingen barn som leker i gatene på kveldene. Veldig sånn at de besøker hverandre, men da er det ofte inne. Det er en endring i samfunnet som vi ser i forhold til det med lek og hvordan man oppfatter, eller foreldre oppfatter natur og viktigheten av det da (Barnehageansatt)

4.3 Dalen – en arena for lek, naturopplevelser og læring

4.3.1 Et betydningsfullt område for barnehagene

Tidlig i intervjuprosessen kommer det fram i to intervjuer at informantene ikke tilbringer noe særlig tid i Dalen med barna sine, med unntak om vinteren. Men begge informantene forteller at barna deres ofte er der når de er i barnehagen. Med Dalen som nærmeste nabo for de to barnehagene blir den benyttet flere ganger i uken. Til tross for at begge informantene som er ansatt i barnehagene sier at barnehagene har gode og varierte uteområder innenfor gjerdene, forteller de at Dalen et viktig område. Men det kommer også fram at dette er i hovedsak fordi barnehagene ligger helt inntil Dalen, og det blir derfor nærmeste og letteste tilgjengelige naturområde. Spesielt for de minste barna, fordi de ikke kan gå like langt til andre naturområder. Det synes imidlertid å være ulike oppfatninger på hva som er natur. En av informantene forteller om en tur i Dalen, men vil ikke klassifisere den som en naturopplevelse: «Sist gang var forrige uke, men da var vi ikke ute i naturen, for vi har ikke den tilgjengeligheten her da.. faktisk. I Dalen er det mest gress, øverst hvert fall» (Barnehageansatt). Videre forteller hun at natur bør ha villere og mer mangfoldig vegetasjon.

Da jeg gikk i Dalen virket det ikke som at noen var der for å gjøre annet enn å spille frisbeegolf. Jeg så ingen barn eller familier som oppholdt seg der. Det var ingen benker eller plasser å sitte, slik at det virket heller ikke naturlig å oppholde seg der. Vegetasjonen er ensartet og består i hovedsak av gress som var nedtråkket etter mye ferdsel.

En informant forteller at andre friluftsområder rundt om i Skjetten egentlig er å foretrekke, men at turer ofte går ned i Dalen fordi det er kortest vei. Barnehagene bruker Dalen som en læringsarena når de lærer barna om årstidene og hva som skjer i naturen gjennom året. Ekorn, dyrespor og andre elementer som varierer og skjer i naturen trekkes fram som er spesielt spennende for barna å følge med på. Informantene påpeker at barns nysgjerrighet er en viktig ressurs som må stimuleres, og at Dalen bidrar til dette. En av informantene forteller at de ønsker et søkelys på lek med barna som ikke involverer bruk av lekeapparater for at barna skal utforske og lære om naturen. De erfarer at barna har bedre lek når de er der på turer, de leker mer sammen, bruker mer fantasi og viser kreativitet i leken:

Barna trenger utfordringer, de kan balansere, leke rollespill, det blir mer sånn... hva skal jeg si.. litt ribba for muligheter for å utfolde seg normalt i parkene, der er det flere lekeapparater. Mens i der er det ikke lekeapparater heldigvis! (Barnehageansatt).

De ønsker også da at foreldrene skal være engasjerte i utelek på fritiden som ikke involverer lekeapparatene. «Det her med at vi går på tur hver uke er veldig viktig, vi snakker om det på foreldremøtene at det er viktig at man ikke bare leker på lekeplassene kanskje, men det at man får være ute, være utforskende i naturen og koble av rett og slett» (barnehageansatt). En annen informant forteller at det er viktig for henne at barna hennes har tilgang til naturområder fordi det lærer om respekt for annet liv:

Det er det å se at det er andre vesener enn oss mennesker, vi er den del av noe, å ta vare på andre dyr, biller som ligger opp ned, så kan vi snu de, marken som er i bakken, alle dyr er verdt noe, jeg synes det er en viktig lærdom fra tidlig av (Forelder).

Informantene fra barnehagene forteller begge at de observerer at det er stor forskjell på barna ut ifra hvilke vaner de har hjemmefra. Det er mange foreldre som tilbringer mye tid med barna sine ute i naturen, og disse barna oppfattes som sterkere motorisk, mer kreative og tryggere ute. Den ene informantene tror at den tiden barnehagen bruker ute i naturen blir ekstra viktig for de barna som ikke får oppleve det hjemme.

4.3.2 Skjettens beste akebakke og knutepunkt

Dalen synes å være et spesielt viktig for lek om vinteren. Alle informantene fortalte at det er veldig populært å bruke dalsidene til aking både på dagtid og ettermiddag. To av foreldrene fortalte at barna deres oppholdt seg lite i Dalen med unntak av vinteren. Den ene informantene

fra barnehagen forteller at når akeforholdene er gode, aker barna nesten hver dag. En annen informant fortalte at det var spesielt hyggelig for barna om vinteren fordi de som regel møter vennene sine i akebakken om ettermiddagen og i helgene. Når samtalen dreide seg om bekkeåpningen, uttrykte flere av informantene bekymring rundt hvordan dette ville påvirke akebakken deres om vinteren. En informant sa blant annet:

Umiddelbart tenker jeg, og de jeg har snakka med at vi tenker på vinterstid... Hvordan vil det påvirke mulighetene våre til aking, det var vår første reaksjon.. Fordi.. Litt med hvordan været er, vil det fryse til? Kan vi ake hvis det ikke fryser til..? Det er litt blanda tanker rundt akkurat det.. Men det er klart det er idyllisk.. Den vil sikkert innby til fin lek på sommerstid.. eh... men det er klart. Hvor stor blir denne bekken da? Ikke sant, hva med sikkerheten? I forhold til barna og vann... (barnehageansatt)

Dalen synes også å være et område hvor familier med småbarn ferdes i det daglige. En av informantene uttrykker tilhørighet til Dalen da de i tillegg til lek bruker den som gangvei til og fra familie. «*Veldig glad i Dalen, vi har brukt den hyppig siden vi flyttet hit. Både til tur og til lek med ungene, og det er gangvei til farmor som bor i Alingsåsveien, så det er virkelig hyppig bruk av den*» (forelder) En annen informant forteller at noen av barna som bor i Skjettenbyen Nord og Sør går gjennom Dalen når de skal til og fra barnehagen: «*... Om morgenen, fra vinduet der ser vi hvem som kommer, om vinteren er det bare lys fra hodelyktene. Det kunne jo vært opplyst der da...*» To av informantene savner belysning nederst i Dalen spesielt om høst og vinteren for at det skal være lettere å ferdes gjennom, det blir også påpekt at mange barn går der på vei til og fra skolen.

4.4 Betraktninger om bekkeåpningen

Engasjementet rundt bekkeåpningen oppfattes som delt blant informantene. En informant sa at det ikke ville gjøre noen forskjell om det ble åpnet en bekk der. Tre informanter sa at det kunne bringe med seg mye verdifullt, mens en var utelukkende positiv til bekkeåpningen. Noen av menneskene jeg snakket med underveis i feltdagene, hadde hørt om åpningen av Melbybekken. Selv om flere sa at det kunne bli fint med en bekk, oppfattet jeg ikke noen som spesielt entusiastiske.

4.4.1 Bekkens potensial til å skape et trivelig nærmiljø

En bekkeåpning ble betraktet som positivt for Dalens utseende av tre informanter. De sa at de håper en bekk kan bidra til mer variasjon og at området blir finere. Dalen slik den er i dag ble beskrevet som kjedelig av fire informanter. De håpet en bekk kunne tilført noe til området som hadde gjort det hyggeligere og mer attraktivt for barn å være der. En informant sa for eksempel:

Jeg kan se for meg at den går i midten, med steiner langs siden, kanskje få opp noen benker og... Ikke noe lekegreier liksom, jeg har bare sett for meg disse steinene, og at det sildrer vann.. Men jeg skjønner ikke hvordan de skal gjøre det ved grillhytta.. Med tanke på at det er så smalt der forbi hytta. Men det hadde vært så fint nedi der (forelder).

En annen informant understreker at det er ikke bare de som er nede i Dalen som vil legge merke til bekken, men flere vil også kunne se den fra hjemmene sine: «Det må gjøres trygt, men også hyggelig. Det er ganske mange familier som ser ut av vinduet og ned på området, fra blokkene, fra veien. Så jeg tenker jo det at... En bekk gir jo mye i naturrommet..» (forelder).

Videre ble det nevnt både under feltdagene og av en informant at de ikke håpet bekken kunne føre til at det ble enda mer mygg i Skjettenbyen. Teknisk avdeling i Lillestrøm kommune, fortalte under sin presentasjon på informasjonsdagen til TOWARDS at bekken tvert imot kan bidra til å drenere oppsamling av vann (som gir gode forhold for mygg).

Når informantene ble spurt om hvordan de kunne ønske at Dalen skulle bli etter en eventuell bekkeåpning hadde alle klare svar på ønsker for utforming. Tre av informantene presiserer et ønske om en koselig og tiltalende dal med variert natur er viktig for at det skal være hyggelig å være der. Tre av informantene mener også at en bekk også kan ha en viss bruksnytte. De fortalte at deres barn er nysgjerrige og liker å utforske omgivelsene, en bekk ville gjøre dette mer spennende. En av informantene som jobber i barnehagen forteller at stort sett alle barna synes det er gøy med vann og at det er mye underholdning barn kan få fra vannlek. En annen informant sa følgende:

Jeg har hørt om åpningen av Melbybekken, vi har håpet det skulle åpnes opp fordi det er gøy og barn og vann, med et kommer det, det er så mye lek og... Da kan vi kanskje finne salamandere, det er gøy det som kommer med vann. Samle vann i bøtter og plasking, jeg vet hvordan mine to er med vann, så jeg tror det hadde vært supergøy (forelder).

Informanten som mente bekken ikke hadde noe å si for nærmiljøet, var likegyldig overfor planene om bekkeåpningen:

Personlig vet jeg ikke hvor stor påvirkning det vil gjøre per nå, jeg kan ikke si det dessverre, alt jeg kan si ut ifra min egen kalkulasjon er at man kan ta en tur dit, også kan man kanskje se på den bekken, komme ned og kanskje leke et par ganger rundt den (forelder).

4.4.2 Bekymringer om sikkerhet

Sikkerhet kommer fram som et svært viktig tema ved utforming av en eventuell bekk hos de fleste informantene. De understreker at en bekk kan utgjøre fare for barna dersom det er mye vann, eller hvis den er utformet slik at barn kan falle uti og det er dypt vann eller strøm i vannet. En bekk kan også begrense muligheten barna får til fri lek i Dalen fordi det da vil være nødvendig med tilsyn av voksne hele tiden: «Hvis du skal åpne en bekk, må det være tilrettelagt så barn ikke kan løpe rett ut, hvert fall, hva skal jeg si... Det må jo være, de må jo kunne leke der, det må være trygt nok til at det ikke man må passe på til enhver tid» (forelder).

Informantene fra barnehagene er spesielt tydelig på at bekken kan være et hinder for deres ferdsel i Dalen. Med mange barn på få voksne ønsker de et område hvor det ikke er stor risiko. Likevel påpeker den ene barnehageansatte at de må tilpasse seg omgivelsene:

Det er det jeg har sagt. For ungene som vil det være veldig spennende og moro og bare til glede. De elsker jo vann. Det tenker jeg at de vil bare fryde seg. Også vil vi voksne kanskje være litt mer tilbakeholdne, og det går på sikkerhet, kun det. Det er helt avhengig av størrelsen, som jeg har sagt tidligere, det betyr mye tenker jeg. Men det er klart barn skal lære seg hva gjør vi når det er en bekk osv. Så vi finner muligheter... (barnehageansatt).

Gjennom flere av intervjuene har også akebakken gått igjen som et sted som barna har glede av og leker mye om vinteren. Bekymringen rundt hvordan en bekkeåpning kan påvirke forholdene for aking er framtreddende. Fire av de fem informantene sier at en bekk kommer til å ødelegge for akebakken, som de aller fleste barna i Skjettenbyen bruker, ifølge informantene. En av informantene svarte slik da jeg spurte hva en bekk kan bety for barna i barnehagen: «Det første jeg tenker er, hva vil skje med akebakken vår?? Det spørs selvfølgelig hvor stor den blir.. Men vi kan ikke sende barna våre i full fart ned i en bekk» (barnehageansatt).

Under feltdagene var det flere eldre mennesker som tok kontakt og ønsket å være informanter. Tre kvinner gav klart uttrykk for at de ikke ønsket noen inngrep i Dalen. De mente det ville føre til mer mygg om sommeren, som allerede var problematisk i Skjettenbyen. Videre var det fire personer som trakk paralleller til kvikkleireskredet i Gjerdrum. De fryktet at utgravinger kunne føre til erosjon i bakken under Skjettenbyen og utløse skred. Dette var imidlertid ikke et tema som ble tatt opp av noen av informantene i studien.

4.4.3 Ønsker om å kunne medvirke

Fire av informantene var svært nysgjerrige på planene for bekkeåpningen, og stilte spørsmål om tidshorisont og om det faktisk ville skje. Kun en av informantene hadde hørt om bekkeåpningen fra før. Alle de andre stilte seg svært undrende til hvor ideen kommer fra og når det eventuelt skulle påbegynnes noe. Den eneste informanten som hadde hørt om bekkeåpningen hadde sett et innlegg om eventuell åpning av bekken for noen år siden på en lokal gruppe på Facebook, men antok at det da ikke ville bli noe av da vedkommende ikke hørte noe mer.

Endringsprosessene i Skjettenbyen synes ikke å ha inkludert medvirkning fra de lokale som har barn, eller barna selv. De fleste informantene kjente til «Aktive Skjettens» arbeid med områdeløftet, men ingen av de visste hvordan de kunne ha engasjert seg, eller kjente til prosjektet før det var i gang. En informant synes dette var synd og sa han skulle ønske han kjente til prosessene før de begynte: *«Nei dessverre, men hadde jeg visst om det hadde jeg villet engasjere meg, kanskje kommet meg ekstra ideer også kunne man kanskje gjøre litt større det området der, for det finnes enda større areal der» (forelder)*. Når det kom til frisbeegolfbanen som ble ansett som storsatsing fra «Aktive Skjetten», har den begrenset bruken av Dalen for barnehagene. Begge informantene fra barnehagene uttrykte misnøye i forhold til den. En informant sa: *«Nei, vi har jo denne frisbeegolfbanen som kom. Plutselig en dag så var den her. Vi fikk ingen info som jeg vet om. Ikke jeg i hvert fall» (barnehageansatt)*.

Når spørsmål om endringer og medvirkning kommer opp i intervjuene stiller informantene seg spørrende til deres rolle i en slik prosess. Arrangerte informasjonsmøter fra kommunen blir omtalt som lite effektivt da man i hverdagen ikke har tid til å dra på slike møter: *«hverdagen skal gå opp, så sanne usikre møter hadde vi ikke tatt oss tid til» (forelder)*. Ved spørsmål om hvordan de skulle ønske en slik medvirkningsprosess kunne foregått blir det formidlet at det enkleste og mest effektive ville vært om kommunen var fysisk synlig og samlet informasjon fra mennesker i lokalmiljøet:

Da burde de heller stått utenfor senteret, der mange treffes og går, stå i nærområdet da kommer informasjonen til deg, da er det bare å stoppe å prate så får du masse info. Om de hadde hatt en stand og prata med folk så tror jeg mange hadde blitt interesserte, å treffe de på hjemmebane på en måte (forelder).

Selv om informantene ikke vet hvordan de skulle medvirke i en prosess om åpning av bekken viser de engasjement og har ønsker for hvordan de ville hatt det når de blir spurt. En informant forteller også at det hadde vært fint hvis kommunen hadde tatt kontakt før de skulle gjøre noe: «*De kunne hvert fall sendt ut informasjon da, så vet vi hva som er planer om. Eh..... Ja, Informasjon, dialog. At kommunen har noen representanter som er mer i dialog med oss da*» (barnehageansatt).

Den praktiske tilretteleggingen av Dalen som et område ble observert som begrenset. Da jeg gikk nedover Dalen til grillhytten, observerte jeg at med unntak av frisbeegolfstasjonene, var det ingen andre steder som var konstruert for at mennesker skulle være der. Det var verken sitteplasser eller søppelspann, som hadde vært naturlig å ha der ut for å legge til rette for ferdsel. En informant adresserte også dette:

Hvis du først skal lage en bekk der, så har du muligheten til å tilrettelegge for trivsel, sett opp benker, øke friluftsområdet, det er jo litt kratt som må ryddes opp i uansett, gjøre det pent, sette opp ekstra krakker, ha et ekstra grillområde, grillområdene der brukes heftig (forelder).

5. Diskusjon

Folkehelsens relevans innen klimatilpasning viser seg når det skjer endringer som påvirker menneskers liv. Samfunnets arbeid mot en klimarobust utvikling og tilpasning av nærmiljøer, skal i tråd med prinsipper om bærekraftig utvikling ha et fokus på folkehelse og sosial rettferdighet (Opp, 2017; Schipper et al., 2022). For at dette skal kunne praktiseres er det en fordel om engasjerte parter har kjennskap til stedet hvor tilpasninger skal foregå – både kunnskap knyttet til areal og levemåte. Det er viktig å anerkjenne at barn er en spesielt sårbar gruppe, og ved endringer knyttet til lokalsamfunnet bør derfor deres hensyn veie tungt (Brattbakk & Andersen, 2017; Cissé et al., 2022). I tråd med ideologien fra Ottawa-charteret (WHO, 1986) er en viktig del av folkehelsearbeidet å forme nærmiljøet slik at de bidrar til best mulig livskvalitet for alle. Tilnærmingene bør være lokale, der sosiale og kulturelle tilnærminger skildres av de som er berørt. Dette forutsetter kunnskap om hva menneskene selv ønsker, og hva de opplever er bra for dem (Ringholm & Hanssen, 2018). Jeg vil i dette kapittelet knytte mine funn opp mot det teoretiske rammeverket, og drøfte hvordan en bekkeåpning kan påvirke bruk, trivsel og livskvalitet hos barna i Skjettenbyen.

5.1 Kvaliteter i Skjettenbyen og hvordan en bekkeåpning kan påvirke disse

Innledningsvis viser funnene at Skjettenbyen har mange positive fysiske og sosiale faktorer. Levekårsundersøkelsen påpeker at Skjetten er et område med sammensatte utfordringer, og som bør følges med på for å unngå forverring i framtiden (Asplan viak, 2020). Dette er relevant informasjon fordi man vet at det er sammenhenger mellom barns sosioøkonomiske tilhørighet og hvordan de har det i livene sine (Arntzen et al., 2019). Man vet videre at det er sammenheng mellom deres sosioøkonomiske posisjon og deres livssjanser. Kunnskap om at nærmiljøer med lav sosioøkonomisk status ofte har flere negative nærmiljøfaktorer enn de med høyere sosioøkonomisk status, styrker en anmodning om å satse på å redusere disse, og styrke de positive faktorene (Bilotta & Evans, 2012; Brattbakk & Andersen, 2017; Dahl et al., 2014). Alle faktorer og determinanter som kan bidra til barnas trivsel og livskvalitet bør satses på for å legge forholdene best mulig til rette for å bidra til best mulig livskvalitet. Tanken er at endringer i miljøet vil endre helseatferd og dermed gi trivsel og livskvalitet. Å skape sunne leveforhold er forebyggende fordi det skaper motstandsdyktighet mot sårbarheter (WHO, 1986). Dette er bærekraftig både på et altruistisk og egoistisk nivå. For det enkelte barn er det

ressursbyggende og gir bedre livsjanser i framtiden, dernest fra et samfunnsøkonomisk synspunkt kan det føre til lavere helsekostnader (Hofstad & Bergsli, 2017).

Det kom fram i studien at Skjettenbyen har vært et område preget av rusproblematikk og fattigdom, men at det har foregått endring i miljøet til i dag. Selv om ingen av informantene forteller at Skjettenbyen har slike utfordringer i dag, peker enkelte funn på at det fremdeles kan være sosiale utfordringer. Et eksempel på dette er at enkelte av barna ikke har gode nok klær slik at de fryser når de er ute i barnehagen. Det er rimelig å anta at dette er fordi familiene har begrenset kjøpekraft. Dette er av betydning for barnas trivsel og livskvalitet fordi barn som vokser opp i lavinntektsfamilier er mer utsatt for negative helseeffekter som kan følge de inn i voksenlivet (Aase, 2018; Dahl et al., 2014; Galobardes et al., 2004). Det kom også fram at enkelte bodde i Skjettenbyen fordi det var mest økonomisk med hensyn til hvilke ressurser de har, ikke fordi det nødvendigvis er der de ønsker å bo om de stod fritt til å velge. Et annet eksempel er funnene fra observasjonene. Benken som var tiltenkt for å drikke øl på midt i boligområdet, gir et inntrykk av at mennesker sitter ute i beruset tilstand på dagtid. Levekårsundersøkelsen bygger opp under antagelsene, og presenterer også Skjettenbyen som et tettsted med sosiale motsetninger (Asplan viak, 2020). På den ene siden av Dalen, i Skjettenbyen Vest, er medianinntekten noe lavere enn resten av kommunen for øvrig. Utover det har Skjettenbyen Vest gode levekår. På den andre siden av Dalen, i Skjettenbyen Nord, lever en høy andel i lavinntekt og er AAP-mottakere. Slike sosiale strukturer kan generere sårbarheter (Dahlgren & Whitehead, 2007). Det bor litt under 600 barn der og en stor andel har enslige foreldre (19,7%) og lever med barnevernstiltak (4,6%) (Asplan viak, 2020). Dette viser at det er en forskjell i den sosioøkonomiske tilhørigheten til barna på hver sin side av Dalen.

Det er altså ulike sosiale strukturer i Skjettenbyen Nord og Vest. Undersøkelser viser at barn fra forskjellige sosiale lag ofte holder seg til egne nærmiljø (Brattbakk & Andersen, 2017). For å styrke samhandling mellom ulike grupper, er det hevdet at sosiale møteplasser som legger til rette for felles aktivitet kan ha betydning. Slike prosesser kalles bridging (Segaard & Wollebæk, 2011). Et rekreasjonsområde kan skape muligheter for felles lek, som også vil kunne styrke den sosiale kapitalen og robustheten i miljøet i Skjettenbyen (Adger, 2003). Det kan også tenkes at dersom Dalen gjøres om til et attraktivt grøntområde, slik informantene også uttrykker at de ønsker, vil det kunne bidra til å redusere forskjellene mellom barn av ulik sosioøkonomisk tilhørighet, slik tidligere studier har antydnet (Alderton et al., 2019; Christian et al., 2015). En viktig del av nærmiljøutvikling og klimatilpasning er dessuten at den skal

fremme utjevning av sosiale forskjeller (Bakke, 2018; Cissé et al., 2022; Helsedirektoratet, 2014). Det kan også styrke stedsidentiteten og den sosiale kapitalen i nærmiljøet som har betydning for trivsel der man bor (Brattbakk & Andersen, 2017). Dette er direkte i tråd med prinsipper om bærekraftig utvikling der tiltak som gjøres av hensyn til miljø og klima også gir sosialt bærekraftige gevinster (Opp, 2017).

Studien finner også positive sosiale faktorer i Skjettenbyen. Informantene gir uttrykk for stedsidentitet og tilhørighet når de forteller om Skjettenbyens blomstring med mange gode kvaliteter. Det virker som at områdesatsingen til «Aktive Skjetten» har styrket disse følelsene. Tilhørighet og stedsidentitet i nærmiljø er forbundet med gode oppvekstvilkår som forsterker hverandre (Brattbakk & Andersen, 2017). Det er egenskaper som kan ha god påvirkning på Skjettenbyens nærmiljø i seg selv fordi positive nærmiljøfaktorer kan bidra til å bygge opp samhørighet og robusthet (Hofstad & Bergsli, 2017)). Tilhørighet til Skjettenbyen viser seg når informantene gir beskrivelser av barnas rike muligheter for utfoldelse og aktivitet. De forteller om objektive faktorer i deres nærmiljø tilrettelagt for et godt barneliv med varierte tilbud, mange lekeplasser og venner i sitt nærmiljø. Valgfrihet og tilgang til mange fasiliteter blir løftet fram som viktige faktorer i barnas liv. Egenskaper som viser til funksjoner og virkeliggjøring av muligheter gjennom aktivitet tolkes som henvisninger til eudaimoniske aspekter ved livskvalitet (Carlquist, 2015). Opplevelsen av å ha frihet til å ta valg utvider mulighetsrommet for handlinger som er betydningsfulle, samtidig som at det kan gi en følelse av tilfredshet å ha valg og muligheter (Bakke, 2018; Flaten & Sollesnes, 2016).

Studien finner at Skjettenbyen oppfattes som et tettsted som er tilrettelagt for å leve fysisk aktive liv, dette synes å være verdifullt for informantene. Et nærmiljø tilrettelagt for barns fysiske aktivitet er et av folkehelsemeldingens hovedinnsatsområder (St.meld. nr. 19 (2018-2019)). Fysisk aktivitet fremmer trivsel og livskvalitet i seg selv, og er viktig for barns kognitive og motoriske utvikling (Berg & Kosovska, 2018; Flaten & Sollesnes, 2016). Forskning som har funnet at tilgang på natur i nærområdet er forbundet med en fysisk aktiv livsstil, taler for holdepunktene om at bekkeåpningen kan bidra til livskvalitet for barna i Skjettenbyen (Dervo et al., 2014; Fjørtoft & Reiten, 2003). Spesielt med hensyn til studiens funn om at dette er viktige lokale verdier. Å sørge for at barna har gode muligheter for fysisk aktivitet er dessuten bærekraftig for et nærmiljø fordi det kan videre forme sunne levevaner som barna kan ta med seg inn i voksenlivet (Hofstad & Bergsli, 2017). Incentivene for å tilrettelegge for et nytt rekreasjonsområde for aktivitet styrkes ytterligere med kunnskap om at

barn fra lavere sosioøkonomiske lag ofte er mer disponert for negative miljøfaktorer, har større sannsynlighet for å utvikle fedme og opplever å ha mindre mestring (Brattbakk & Andersen, 2017; Dahl et al., 2014). Bekkeåpningen kan i lys av disse funnene åpne for en arena for fysisk aktivitet, etablering av gode helsevaner og mestringsopplevelser.

Likevel, til tross for at informantene forteller at barna har mange muligheter for aktivitet i Skjettenbyen, viser funnene også at barnas muligheter begrenses av at oppholdsstedene ofte er opptatt. Dette viser seg ved at ungdommer benytter lekeplassene, eller at familier stopper for å spise på uegnede steder. Særlig barnehageansatte rapporterer å måtte snu for å finne nye steder å oppholde seg fordi tiltenkte områder er tatt. Det synes at informantene opplever mangfoldet av aktiviteter som stort, men at muligheten til å benytte seg av de likevel ikke er tilfredsstillende. Dette kan tyde på at det er trengsel i Skjettenbyen. Trengsel i nærmiljøet kan oppstå når mange mennesker bor innenfor samme område. Det er forbundet med dårlig kvalitet på arealer mellom boliger og kan begrense hvilke handlinger det er mulig å foreta seg (Flaten & Sollesnes, 2016; Hofstad et al., 2016). Dette kan hemme barnas muligheter for utfoldelse. Dersom nærmiljøet oppleves å ha begrenset handlingsrom, er det heller ikke tilrettelagt godt nok for aktiviteter som har betydning for trivsel og livskvalitet. Selv om hovedformålet for bekkeåpningen er overvannshåndtering, er det også et mulig verdifullt virkemiddel for å oppnå sosial bærekraft i den forstand at det kan åpne for flere områder å være. Intervensjonen skjer i skjæringspunktet mellom dimensjonene for bærekraftig miljø og klima, og sosialbærekraft (Opp, 2017). Ved å utnytte bekkeåpningen til å legge til rette for flere sosiale møteplasser, kan handlingsrommet i Skjettenbyen utvides. Dette kan ha egenskaper som også genererer flere møteplasser og reduserer trengselen i Skjettenbyen, som er i tråd med strategier for bærekraftig utvikling av nærmiljø (Hofstad & Bergsli, 2017).

Når det kommer til konkrete faktorer i nærmiljøet, viser funnene at det også er negative nærmiljøfaktorer i Skjettenbyen. Foreldre opplever at biler som kjører mellom husrekkene reduserer barnas sikkerhet. Videre ligger Skjettenbyen nært E6, som er en tungt trafikkert vei. Funnene viser at støy fra E6 ble opplevd som problematisk som ny-tilflyttet i Skjettenbyen, men at det ikke oppleves som belastende i dag, da man er blitt vant med lyden. Støyen blir også nevnt som forstyrrende når de er ute med barna, men blir ikke omtalt i den sammenheng ved at det er noe stort problem. Støy er en negativ miljøfaktor som barna i Skjettenbyen i en eller annen grad utsettes for. Det kan virke som at informantene ikke oppfatter støyen som en belastning for barna, til tross for at det finnes omfattende litteratur på at støy i nærmiljøet er

problematisk (Aasvang, 2014; Brattbakk & Andersen, 2017). Dette kan ha sammenheng med teorier om at mennesker opplever negative nærmiljøfaktorer ulikt ut ifra verdier, tanker og hvilke muligheter de har til å påvirke dem (Böhm & Tanner, 2013). Det kan således spekuleres i om de psykologiske negative helseeffektene av støy ikke er av betydning ettersom informantene ikke oppfatter de som belastende. Likevel er barn en sårbar gruppe overfor støy og bør derfor skjermes i den grad det lar seg gjøre (Aasvang, 2014). Uavhengig av informantenes oppfatning peker flere studier på støy som en stressfaktor som er forbundet med fysiske og psykiske lidelser (Hofstad et al., 2016; Münzel et al., 2017; Münzel et al., 2020; WHO, 2011). Økt forekomst av veitrafikkstøy er også forbundet med luftforurensing som man vet har skadelig effekt på helsen, spesielt for barn (Låg, 2014). Bekkeåpningen kan redusere den skadelige virkningen av negative miljøfaktorer, som støy, ved flere mekanismer. For det første kan grøntområder med vegetasjon redusere graden av støy og forurensing. Vann og vegetasjon fungerer som fysiske barrierer som absorberer og reflekterer støy. Luftforurensingen kan reduseres ved at grønne planter renses luften og binder svevestøv (NOU 2015: 16, 2015). En slik tilnærming støtter prinsippene om sosial bærekraftig utvikling med mål om at individer skal ha en jevn fordeling av samfunnets byrder så vel som goder (Hofstad & Bergsli, 2017). For det andre kan bekkeåpningen som et naturelement veie opp for virkningene av støyforurensningen ved at den har en gjenopprettende effekt, slik Kaplan (1995) hevder naturen kan gjøre.

5.2 Dalens betydning for barna og hvordan en bekk kan påvirke

Studien finner at barnehagene bruker Dalen mye til turer hele året. Selv om Skjettenbyen har flere og mer mangfoldige naturområder, er det for langt for de minste barna å gå slik at Dalen er eneste alternativet i nærområdet som kan gi barna naturopplevelser. Siden barna har kortere aksjonsradius må barnehagene bruke sine nærmeste områder for å tilby barna verdiskapende aktiviteter og opplevelser. Dalen brukes da både som en læringsarena, og et sted for lek og utfoldelse. Funnene viser at Dalen er viktig for barna ettersom de rapporteres å være glade, mer kreative og nysgjerrige når de leker der. Lek som ikke innebærer krav om ferdigheter eller prestasjoner gjorde barna mer jevne i leken, uavhengig av hvilke ferdigheter de har fra før. Forskning som har funnet at barn foretrekker å leke i naturlige omgivelser framfor lekeapparater støtter dette (Hagen et al., 2019). Naturen som lekeplass tilbyr et flerfoldig tilbud av aktiviteter som lar barna oppleve mestring som er bra for selvfølelsen. En rekke studier

støtter også at barn kan ha mer verdifull lek i naturlige omgivelser (Hagen et al., 2019; Hagen, 2015; Merewether, 2015). Et stimulerende miljø som trigger barns nysgjerrighet, vil dessuten også bidra til læring og glede (Osnes & Skaug, 2015). Natur er å anse som en determinant i barnas liv (Bratman et al., 2019; Dahlgren & Whitehead, 2007). Studier har problematisert at kontakten mennesker har med naturen har blitt mindre med urbanisering, tett bebyggelse og en mer digitalisert livstil. Mennesker går da glipp av de positive virkningene naturen kan gi (Bratman et al., 2019). Dette er en problemstilling funnene også belyser. Forskning som har funnet at tilgang på natur i nærområdet er forbundet med en mer fysisk aktiv livsstil, taler dermed for holdepunktene om at bekkeåpningen kan bidra til livskvalitet for barna i Skjettenbyen (Dervo et al., 2014; Fjørtoft & Reiten, 2003). Å la barn få gode naturopplevelser kan dessuten styrke deres tilhørighet til naturen, og bidra til læring om dens bæreevne som er viktige holdninger for en klimarobust framtid (Schipper et al., 2022). Dalen kan også bidra med å gi barna ro, restituerende opplevelser og avstand fra stressorer eller belastninger i livene sine. For at naturen skal ha restituerende egenskaper, forutsettes det i henhold til teorier om restitusjon, at barna har en subjektiv opplevelse av naturen som positiv (Kaplan, 1995; Ulrich et al., 1991).

Nærmiljøet og barnehagen er å anse som arenaer som er av betydning for barnas livskvalitet og helse (Dahlgren & Whitehead, 2007). Å styrke disse kan derfor ha stor betydning for trivsel og livskvalitet. En kan argumentere for at dette kanskje er spesielt viktig for barna i Skjettenbyen med tanke på at barn med lav sosioøkonomisk tilhørighet ofte har dårligere oppvekstvilkår i hjemmet, og har dårligere helse generelt (Arntzen et al., 2019; Christian et al., 2015). Derfor kan det være hensiktsmessig å fokusere på å tilrettelegge for barnehagens forutsetninger for å gi barna gode og meningsfulle erfaringer. Barnehager av god kvalitet kan ha en viktig betydning når det kommer til å jevne ut forskjellene blant barn som kommer fra ulike sosioøkonomiske familier (Dahl et al., 2014). For de barna som ikke bruker naturområdene med familiene sine, blir barnehagen er arena der de får slike opplevelser. Bekkeåpningen kan dessuten bidra i barnehagens arbeid at barn skal oppleve naturen som mangfoldig og lære om dens egenart, hvilket er i henhold til barnehagens rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2018). Dette er fordi den kan gi barnehagen tilgang til et mer variert og uforutsigbart lekeområde som også er gunstig for barns kognitive utvikling. Dette underbygges av studier som har vist at kompleksiteten i barns lek gjenspeiles av kompleksiteten i miljøet (Hagen et al., 2019). Lek med vann har i tillegg pedagogiske gevinster

i form av at barnas nysgjerrighet trigges i møte med naturfenomener (Berg & Kosovska, 2018; Crosser, 1994; Tovey, 1993).

Studien finner videre at Dalen er et attraktivt område for aking om vinteren. Dette synes å være en viktig trivselsfaktor i Skjettenbyen som er betydningsfull for barna. For det første er det positivt at det er kultur for aking fordi det er en fysisk aktivitet som i seg selv er helsefremmende (Flaten & Sollesnes, 2016). For det andre er det en form for risikofylt lek som har flere gevinster (Sandseter et al., 2021). Aking involverer spenning og kan gi en følelse av «skrekkblandet fryd», dette er viktige erfaringer som kan knyttes opp mot mestring og autonomi. Det er dessuten en aktivitet som gir glede og lærer barn om håndtering av risiko (Sando et al., 2021). For det tredje kan akebakken fungere som en møteplass hvor barn kan oppleve vennskap og fellesskap. Dette er positive nærmiljøfaktorer som bør etterstrebes og som legger til rette for et helsefremmende nærmiljø (Helsedirektoratet, 2014; St.meld. nr. 19 (2018-2019)). Det kan også være relevant at det ikke er en kostbar aktivitet, som de fleste derfor kan være med på, uavhengig av familiens økonomiske ressurser. Informantene uttrykte bekymring rundt hvorvidt bekkeåpningen kunne gjøre det utrygt å ake der om vinteren. Omsorgspersoners vurdering av risiko er ofte et hinder for at barn får oppleve risikofylt lek (Sando et al., 2021). Det kan dermed være hensiktsmessig at tilpasninger ved utformingen av bekken gjøres for å ivareta mulighetene for at barna kan beholde denne arenaen.

5.3 Betragtninger om bekkeåpningen og prosesser ved endring

Funnene viser at det er et ønske om at Dalen kan bli et hyggeligere område der familier og barn kan møtes. Den oppleves som kjedelig og ensformig slik den er i dag. Disse oppfatningene samsvarer med undersøkelsene fra satsingsgruppa «Aktive Skjetten» (Lillestrøm kommune, u.å.). Informantene ønsker at Dalen utvikles til et attraktivt rekreasjonsområde med sosial infrastruktur der det er møteplasser og steder for barna å leke. Dalen kan på mange måter forstås som et knutepunkt i Skjettenbyen; den brukes ved ferdsel til barnehagene, venner og slektninger, i tillegg binder den Skjettenbyen Vest og Nord sammen. Den kan dermed være en viktig faktor i nærmiljøet og ha stor innvirkning på livene som leves der. Sammenhengen mellom et nærmiljø man trives i og livskvalitet viser seg både ved tilknytning og positiv stedsidentitet (Hofstad & Bergsli, 2017; Perlaviciute & Steg, 2012). Dette kan være viktige motiver for utformingen av Dalen. Ved spørsmål om hva som er fint, ønskes det mer mangfoldig natur som også kan gi muligheter for blant annet dyreliv. En bekk blir løftet fram

som en idyllisk faktor gjennom Dalen av informantene. Svarene deres kan tolkes som henvisninger til biofilia der de også ønsker at Dalen skal bære større preg av å være et område med natur. Natur kan være mindre elementer som dyr, planter og trær så vel som miljøer helt uten menneskelig påvirkning (Kaplan & Kaplan, 1989). *Mengden og graden* av natur har også vist seg å ha betydning for hvorvidt mennesker finner den inspirerende og om den gir helsegevinster (Bratman et al., 2019).

Ulike holdninger til bekkeåpningen blir også synlig i funnene. Selv om naturen blir omtalt som utelukkende positiv i studien, kommer det samtidig fram at enkelte aspekter ved naturen er belastende. Forskning har vist at naturens mangfold også har egenskaper som kan medføre faktorer som forårsaker stressresponser hos mennesker (Gatersleben & Andrews, 2013). Myggen i Skjettenbyen viser seg som en slik egenskap. Motstridende ønsker og behov ved implementering av naturbaserte løsninger diskuteres også i litteraturen (Haase, 2017). Bekkeåpningen kan føre med seg kvaliteter som ikke er ønsket av alle, for eksempel mer insekter eller pollen. Dette kan påvirke nærmiljøet i negativ forstand som reduserer trivsel og livskvalitet.

Sikkerhetshensyn og viktigheten av å føle at barna er trygge er viktig for informantene ved en bekkeåpning. Funn fra observasjonene viser at noen av beboerne i Skjettenbyen bekymrer seg for om utgravingen kan føre til erosjoner i bakken. Informantene fra barnehagene bekymrer seg først og fremst for sikkerhetshensyn etter at en eventuell bekk har åpnet. Det er viktig for informantene at bekkeåpningen ikke utgjør noen risiko ved barnas lek og ferdsel i Dalen. At mennesker føler seg trygge er en vesentlig forutsetning for å oppleve å ha det bra, da det er avgjørende for hvordan man ferdes i eget nærmiljø (Helsedirektoratet, 2014). Studier som har forsket på barns påvirkninger av nærmiljøet har dessuten funnet positive sammenhenger mellom foreldrenes vurdering av nærområdets trygghet og barnas mentale og generelle helse (Christian et al., 2015). Det kan derfor være viktig å sørge for at endringer i nærmiljøer ikke går på bekostning av innbyggernes opplevelse av sikkerhet, eller at det begrenser barnas ferdsel i nærmiljøet. For å ivareta hensyn som ikke reduserer eller skaper ulemper for innbyggere sin bruk av nærmiljøet, er det hensiktsmessig at de inkluderes i endringsprosesser og utviklingsplaner, dette gjelder barn så vel som andre grupper (Hagen et al., 2021).

Et funn som kommer fram er at informantene bare delvis er kjent med utviklingsplaner for området, og i større grad hadde ønsket å være involvert. «Aktive-Skjettens» innsats for barna har vært å bygge flere lekeplasser, men funnene viser at lek i natur er å foretrekke framfor

lekeplassene. Frisbeegolfbanen, som ble evaluert som en vellykket intervensjon av «Aktive Skjetten», har redusert mulighetene for barns ferdsel i Dalen. Installeringen av frisbeegolfbanen ble ansett som et positivt nærmiljøtiltak, fordi den har ført til at Dalen brukes oftere til fysisk aktivitet og av flere grupper. Men den har også medført til at barnas ferdsel har blitt begrenset. En utfordring ved nærmiljøutvikling er at deltagelse i prosjekter og hensyn til ønskede endringer kan være skjevfordelt med hensyn til befolkningen, der de mest ressurssterke får mest innflytelse (Ringholm & Hanssen, 2018). Dette illustrerer kompleksiteten ved klimatilpasning og naturbaserte løsninger. Tiltak rettet mot å redusere ulikhet og sårbarhet, må også ha prosesser som gjør nettopp dette (Haase, 2017). Nærmiljøets fysiske utforming bør derfor ta spesielt hensyn til de gruppene i samfunnet som beveger seg over kortest avstander, og har størst påvirkning av nærmiljøet (Helsedirektoratet, 2014; Hofstad et al., 2016). Lokale endringer krever følgelig lokal forståelse og kunnskap fra alle grupper for å bli vellykkede. Tilrettelagte prosesser som inkluderer barn under skolealder, kunne muligens ivareta forhold som påvirker deres behov og bruk bedre enn hva som er gjort.

Funnene viser at barn kan være særlig sårbare ved endringer i nærmiljøet. Dette peker mot betydningen av å involvere alle, også barn, i endringsprosesser. Barn har ikke mulighet til å ta initiativ på egenhånd for å styrke deres interesser, de er derfor avhengig av at planleggingen legger til rette for dette. Barns rett til å bli hørt når det kommer til forhold som angår deres liv er hjemlet i FNs barnekonvensjon (1989) og i Plan- og bygningsloven § 5-1 (1985). Kommunene er ansvarlig for å sikre aktiv medvirkning spesielt fra sårbare grupper, herunder barn. Det er dessuten en vesentlig del av folkehelsearbeidet å la mennesker påvirke og delta i eget lokalsamfunn (Mæland, 2021). Å legge til rette for at mennesker kan delta og engasjere seg, kan fylle miljøet med aktivitet, øke sosial kontakt og sosiale evner slik at man kan drive med bridging (Segaard & Wollebæk, 2011). Det er dessuten forsterkende for trivsel og stedstilhørighet i seg selv når mennesker får påvirke forhold som er av betydning for egen livskvalitet (Mæland, 2021). Deltagelse er videre forbundet med myndiggjøring og tillit til lokalsamfunn og myndigheter (Hagen et al., 2021). Dette er egenskaper som kan bidra til å bygge opp et robust og bærekraftig samfunn (Adger, 2003; Opp, 2017).

Ved aktiv nærmiljøutvikling kan det være en utfordring å få fram stemmene til barna. Studier viser også at det oftest er grupper med høyere sosioøkonomisk status som deltar i medvirkningsprosesser (Barstad & Sandvik, 2015). Med utgangspunkt i Ottawa-charterets (WHO, 1986) føringer, skal alle i samfunnets grupper ha samme mulighet til å delta. For at

kommunene skal nå fram til flere grupper, er det nødvendig med kompetanse om metoder og prosesser som skaper engasjement (Evensen & Raanaas, 2018). For at barn skal føle at de kan bidra med noe, så må de styrkes og oppleve at deres meninger er av betydning og blir anerkjent. Det krever en forståelse av at barna er meningsskapende subjekter som må få uttrykke seg med hensyn til utviklingsnivå (Bae et al., 2006). En tilnærming som sikrer deltagelse gir for det første innsikt i barnas preferanser og behov, som gir verdifull kunnskap om deres bruk og behov i nærmiljøet. For det andre kan prosessen i seg selv også bidra til trivsel og livskvalitet ved å bygge deres egne ressurser, la de oppleve mestring og innflytelse, som videre kan styrke dem som morgendagens voksne.

5.4 Metodologiske betraktninger og kvalitetsvurderinger

5.4.1 Rigor ved metodisk tilnærming og studiedesign

Studien hadde til hensikt å undersøke aspekter ved trivsel og livskvalitet hos barn i et tettsted. Kvalitativ tilnærming ansees å være best egnet til å frambringe kunnskap om dette da problemstillingen utforsker opplevelser, erfaringer og ulike nyanser (Malterud, 2017). Enhver kvalitativ studie må vurderes og evalueres for dens rigor (strenghet på norsk) (Morse, 2015). Å vurdere kvalitet i kvalitative studier er en vanskelig oppgave gitt mangfoldet av tilnærminger og kriterier som brukes for å vurdere kvalitet. «Utbredelsen av konsepter for vurdering av kvalitet i kvalitativ metode illustrerer den kreative kompleksiteten innenfor det metodologiske landskapet» i følge Tracy (2010, s. 837). Begrepene for kvalitetsvurderinger for kvalitative studier er mange; intern-, ekstern-, fortolkende-, deskriptiv- og teoretisk validitet, videre benyttes også generaliserbarhet eller relevans (Malterud, 2017). Morse (2015) anbefaler å gå tilbake til den tradisjonelle terminologien som brukes innen samfunnsvitenskap; pålitelighet (engelsk: reliability), validitet og generaliserbarhet, og erstatte troverdighet som skal være målet til studien, med rigor. Dermed hevder Morse (2015) at kriteriene for validitet og pålitelighet er essensielle for å sikre rigor i et kvalitativt design. I refleksjonen over de metodologiske kvalitetsvurderingene vil jeg benytte meg av en pragmatisk tilnærming med utgangspunkt i Morse (2015) sine vurderinger og kriterier for å sikre rigor i studien.

5.4.2 Rike beskrivelser fra intervju og observasjoner

Validitet inkluderer blant annet forskerens engasjement i feltet for å forstå fenomenet av interesse, samt forskerens vedvarende observasjon, som begge skal gi rike data. Med rike data vises det til kunnskap på dybdenivå med fullstendige beskrivelser rike på forklaringer og detaljer. Rikdommen ligger i variasjonen av de teoretiske konstruksjonene og praktiseringen av datainnsamling og analyseprosedyrer (Morse, 2015; Silverman et al., 2022). Forholdet mellom forskeren og hennes data ansees tradisjonelt som en trussel mot validiteten (Morse, 2015). Men, i kvalitativ forskning skapes datagrunnlaget med utgangspunkt i menneskelig persepsjon gjennom tolkning. Menneskelig persepsjon er selektiv slik at det er individuelt hva den enkelte forsker fanger opp (Merriam & Tisdell, 2016). Derfor stilles det egne krav til validitet i kvalitativ metode. Pålitelighetskriteriet er basert på et system som fanger opp hovedtemaene og undertemaene på en konsistent måte på tvers av alle informantenes svar (Morse, 2015).

Forskerens varighet og engasjement i feltet, både ved intervju og observasjoner, er avgjørende for hvor rike beskrivelser datagrunnlaget vil inneholde. Morse (2015) hevder at jo større grad av gjensidig tillit og intimitet det er mellom intervjuer og informant, dess mer innholdsrik informasjon vil informanten kunne gi. Med hensyn til tiden jeg hadde til rådighet til intervjuene, hadde jeg en uformell samtale med informantene før jeg startet intervjuet. Dette var for å etablere en relasjon til informanten og for at settingen skulle oppleves naturlig. Under intervjuene fikk de tid til å utdype det de ønsket å si, jeg avsluttet heller ikke intervjuet før de hadde snakket ut.

Observasjonene ble gjort uten involvering av informantene og ble brukt for å fange opp førstehånds perspektiver på nærmiljøet i Skjettenbyen. Dermed kunne jeg som utenforstående observatør legge merke til hendelser eller fenomener som informantene ikke registrerer fordi de er en selvfølge for dem. Observasjonene var viktige for å gi meg en bedre forståelse av konteksten for caset. De beriket på den måten også tolkningene mine av det transkriberte materialet. (Merriam & Tisdell, 2016). I vurderingen av hvorvidt min tilstedeværelse som observatør kan ha påvirket aktivitetene i Skjettenbyen, mener jeg det er usannsynlig fordi jeg kun gikk rundt i det offentlige rom.

5.4.3 Rike beskrivelser i datagrunnlaget

Beskrivelsene i resultatdelen er forsøkt formulert så gjengivende som mulig for at leseren skal danne seg egne inntrykk av empirien slik at resultatene kan stoles på. Men, Merriam og Tisdell (2016) understreker at datainnsamling ved bruk av observasjoner krever trening og erfaring. Datagrunnlaget preges av forskerens evne til å fange opp ulike fenomener, så vel som formulering og systematisering av feltnotater. Kvale og Brinkmann (2018) problematiserer videre akademias krav om metodisk tilnærming til den kvalitative intervjuforskningen. De hevder at når kunnskap skapes i en sosial kontekst er det urimelig at det kvalitative intervjuet skal overholde mekaniske regler som er bestemt på forhånd. De argumenterer for at forskningsintervjuet er et håndverk som også krever personlige ferdigheter og erfaring. Morse (2015) støtter denne oppfatningen og utdyper at forskerens erfaring vil være avgjørende for hvor rikt datagrunnlaget blir. Som uerfaren forsker er det rimelig å anta at jeg ikke har de riktige kvalifikasjonene som Kvale & Brinkmann (2018), Merriam & Tisdell (2016) eller Morse (2015) etterspør for å sikre tykke, rike beskrivelser fra empirien. Mine feltnotater og beskrivelser vil således være preget av min mangel på erfaring slik at det kan gå på bekostning av datagrunnlagets rikhet.

5.4.4 Styrker og svakheter ved utvalget

Utvalgsstørrelse og strategier påvirker også hvor innholdsrike beskrivelsene av dataene blir (Morse, 2015). En svakhet ved det strategiske utvalget av foreldrene er at det var et fåtall av informanter som ønsket å stille til intervju. Det ble derfor gjort et tilgjengelighetsutvalg som kan gå på bekostning av informasjonsstyrken (Malterud, 2017). Man kan også anta at menneskene som ønsket å stille som informanter gjorde dette fordi de engasjerer seg i sine barns nærmiljø. Utvalget er med det kanskje ikke representativt for resten av barnemiljøet i Skjettenbyen, dersom de ikke nødvendigvis har samme engasjement. En styrke i studien kan imidlertid være at jeg utvidet utvalget underveis i prosessen, som gav mindre homogenitet. Endring av utvalget underveis kan være til studiens fordel da man kan oppdage nye kilder til kunnskap underveis i datainnsamlingen (Malterud, 2017; Morse, 2015). Foreldre og barnehageansatte ser barna fra ulike perspektiver, hvilket gir forskjellige innfallsvinkler på barnas trivsel. Videre styrkes utvalget ved at informantene var heterogene med tanke på etnisitet, yrkesstatus og kjønn. Informanter fra begge barnehagene var også representert. Et heterogent utvalg og informanter med ulik erfaring bidrar til nyanser i datamaterialet (Graneheim & Lundman, 2004; Malterud, 2017). Mangel på metning i resultatene kan dog indikere at utvalgsstørrelsen var for liten (Morse, 2015).

Valg av foreldre og barnehageansatte som informanter for å utforske barns trivsel kan videre problematiseres. Det gjør spørsmål om gyldighet utfordrende å svare på, i og med at studien undersøker betydningen av et fenomen for barn (Tiller, 2021). Hadde jeg intervjuet og observert barn ville jeg sannsynligvis oppdaget andre aspekter av problemstillingen. Innenfor rammene av oppgaven var det ikke mulig å bruke barna som informanter. Barn må dessuten forstås som en sårbar gruppe (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, 2021). Det er utenfor mitt kompetansefelt å ta vurderinger på hvorvidt forskningen gagnar barna mer enn den medfører ulemper, eller å sikre barnets beste i en forskningssituasjon. Nøkkelpersoner som foreldre eller andre i nære relasjoner, er likevel ikke uvanlig å benytte som informanter når barn studeres i forskningssammenheng. De kjenner som regel barna godt nok til å kunne gi adekvate beskrivelser av forhold som angår dem (Tiller, 2021).

5.4.5 Analyse og egne bias

Refleksivitet i denne studien blir spesielt viktig da det kun én forsker som samler inn og tolker data (Silverman, 2022). Det empiriske materialet er likevel diskutert med veilederne slik at jeg

har fått en forståelse av hvordan det kan oppfattes av andre (Morse, 2015). For at leseren skal forstå forutsetningene for mine tolkninger vil jeg videre begrunne det teoretiske rammeverket. Det teoretiske grunnlaget kan oppfattes som generelt og overfladisk. Men ettersom bekkeåpningen drives av politiske bestemmelser og påvirker fysiske og sosiale strukturer i lokalmiljøet, øker behov for kunnskap på flere nivåer. Med det ønsket jeg at det teoretiske rammeverket skulle gjenspeile det vide feltet dette favner over. Hvordan dette kan påvirke barns trivsel og livskvalitet ønsket jeg å utforske fra perspektiver som forklarer dette både på et strukturelt og individuelt nivå. Dette begrenset muligheten for å gå i dybden i det teoretiske rammeverket for at jeg skulle holde meg innenfor oppgavens rammer og omfang.

En utfordring ved forskning er at den ofte er fokusert mot et tema som vil påvirke forskerens forventninger til dataene, til tross for oppfordring om å innta en nøytral rolle (Morse, 2015). Med tanke på at jeg har benyttet teorier som forsvarer naturen som en bidragsyter for livskvalitet og trivsel, forsøkte jeg å unngå formuleringer i problemstillingen som har det som forutsetning. Jeg har dog en problemstilling som etterspør informantenes opplevelse av sammenheng mellom en eventuell bekkeåpning og trivsel. Det kan problematiseres da det impliserer at det er en reel sammenheng. Jeg fant det likevel nødvendig å formulere spørsmålet slik da det blant annet er disse to fenomenene som utforskes i sammenheng med hverandre.

Inkludering av funn som strider imot forventningene til resultatene, eller flertallet av funnene, styrker studiens validitet (Morse, 2015). Jeg har derfor inkludert alle funn i studien som er av relevans til problemstillingen for å sikre rigor. Studiens validitet er også forsøkt ivaretatt ved at jeg har beskrevet detaljert framgangsmåte for innsamling av data og analyse. Sitater fra transkriberingen har med hensikt å gi leseren en gjengivelse av datamaterialet, og dermed selv kunne vurdere likheter og motsetninger (Graneheim & Lundman, 2004). Likevel kan leseren få andre oppfatninger fra disse da informantene ikke er deskriptivt framstilt, noe som gjør at leseren ikke vil få de samme nyansene i resultatdelen. Tolkningene mine vil dessuten være farget av observasjonene, som gjør at en utenforstående leser ikke har samme tolkningsgrunnlag som meg. Samtidig er det en styrke at tolkningsgrunnlaget mitt kommer fra flere datakilder (Morse, 2015).

Morse (2015) understreker at analysemetoder ved koding er nødvendig når datainnsamling er gjort med semi-strukturerte intervjuer. Jeg har kodet ved å benytte tekstkondensering og tematisering i min analyse. For å ivareta rigor i analysen har hvert svar fra en informant dannet egen meningsenhet. Videre er eksempler på meningsenhetene og kondensering framstilt (tabell

3) for at leseren skal kunne bedømme troverdigheten i funnene (Graneheim & Lundman, 2004). Funnene i studien konvergerer på enkelte områder, dette styrker studiens rigor da det betyr at datamaterialet er rikelig (Morse, 2015). Ved framstillingen av resultatene har jeg valgt temaer som er brede nok til å dekke over flere undertemaer uten at funnene overlapper hverandre.

5.4.6 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handler om hvorvidt studiens funn eller konklusjoner har en overføringsverdi som kan trekkes over til andre populasjoner enn de som er studert (Malterud, 2017). Morse (2015) argumenterer for at generaliserbarhet også omhandler dekontekstualisering og abstraksjon av nye konsepter og teori. Denne casestudien hadde ikke som hensikt å generalisere utover barna som tilhører nærmiljøet i Skjettenbyen. Generaliserbarhet for denne studien vil derfor handle om hvorvidt resultatene er overførbare til resten av barna i Skjettenbyen. Utvalget består av fem informanter, noe som utgjør en liten gruppe for alle barna som bor der. Studien kan likevel bidra til å gi et bilde av faktorer i Skjettenbyen som er av betydning for barna der, og hvordan en bekkeåpning kan tilrettelegge for bruk skape muligheter for trivsel og livskvalitet. Studien kan også bidra til økt kunnskap for andre prosjekter som handler om endringer i nærmiljø med naturbaserte løsninger og barns perspektiver.

6. Konkluderende betraktninger, implikasjoner for praksis og videre forskning

I denne studien er det undersøkt hvordan en bekkeåpning kan påvirke barns trivsel, livskvalitet og bruk av sitt nærmiljø i Skjettenbyen. Gode nærmiljø er viktig for barns utvikling og trivsel, som videre er avgjørende for god livskvalitet og helse (Helsedirektoratet, 2014). Klimatilpasning ved naturbaserte løsninger, som bekkeåpninger, har til hensikt å tilpasse seg et klima i endring på en måte som også fremmer menneskers livskvalitet og utjevner sosiale ulikheter (Cissé et al., 2022). Det er tydelig at lokal kunnskap om faktorer som er betydningsfulle for barna som bor der er viktig. Trygghet, frihet og muligheter for utfoldelse er egenskaper som bør bli tatt hensyn til ved utforming av nærmiljøet. Studien viser at det er mange mennesker i Skjettenbyen med ulike behov, og at dette går på bekostning av ledige områder for barna å leke. En bekkeåpning som fører til et nytt rekreasjonsområde, kan åpne for flere steder å være. Dalen er også barnehagens nærmeste naturområde og er en viktig arena for lek og læring. Mer vegetasjon og flere oppholdsplasser kan i større grad legge til rette for ferdsel og meningsfulle opplevelser. Om vinteren er Dalen et verdifullt område for aking og sosialt samspill. Med hensyn til forskjellene i den sosioøkonomiske tilhørigheten på hver sin side av Dalen, styrkes insentivene om å tilrettelegge for en felles arena og lokal identitet. Videre belyser studien betydningen av å inkludere barn i nærmiljøutviklingen for at deres interesser skal bli ivaretatt, og at deres muligheter ikke skal begrenses. En bekkeåpning i nærmiljøet kan styrke faktorer i nærmiljøet som synes å være viktige for barnas trivsel og livskvalitet, samt redusere forhold som kan påvirke livskvalitet negativt.

Klimatilpasning ved naturbaserte løsninger vil påvirke nærmiljøets fysiske og sosiale strukturer. Ved slike prosesser er det viktig å sørge for lik deltagelse så vel som resultat som fremmer likhet og livskvalitet. Metoder som involverer innbyggere er viktige, men også komplekse. Deltagende prosesser er forsterkende og gir bedre løsninger, men det er da avgjørende at sårbare grupper blir inkludert fordi de kan ha andre ønsker og behov. Gode samarbeid kan styrke universelle og lokale faktorer, knytte sosiale bånd og styrke nærmiljøet som helhet. Lokale myndigheter og beslutningstakere bør derfor sørge for at alle innbyggere uavhengig av sosial tilhørighet får mulighet til å delta. Å møte innbyggerne i deres lokale miljøer framfor ved organiserte møter kan være en måte å skape større engasjement og tillit.

Ved videre forskning på klimatilpasning og betydningen av naturbaserte løsninger for barn, kan andre metoder benyttes for å få mer kunnskap om hvordan barnas trivsel og livskvalitet påvirkes. Forskning kan for eksempel gjøres ved å observere barns bruk og atferd for å studere hvilke egenskaper i nærmiljøet som skaper glede og engasjement. Man kan framover observere og utforske hva de er nysgjerrige på, hvordan de uttrykker glede og viser engasjement for å få kunnskap om dette. Slike tilnærminger krever i midlertidig kunnskap om barns utviklingsnivå. Forhold om lokalt bruk av nærmiljø og hvilke verdier innbyggerne har, ansees som verdifullt for samfunnets innsats i arbeid med å øke barns trivsel og livskvalitet. Denne studien er på ingen måte dekkende for alle lokale faktorer i nærmiljøet som svarer på dette. Det er likevel ønskelig at den gir økt kunnskap om og innsikt i forhold som er av betydning for barn som kan forskes ytterligere på. Kunnskap om ulike grupper i samfunnet kan bidra til universelle løsninger for gode nærmiljø som fremmer trivsel og livskvalitet i folkehelsearbeidet.

7. Referanseliste

- Aarsæther, N. (2018). *Plan og samfunn : system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Aase, H. (2018). *Barn og unges helse: oppvekst og levekår*. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/samfunn/barn-oppvekst/?term=&h=1> (lest 10.08.2022).
- Aasvang, m. f. (2014). *Støy, helseplager og hørselstap i Norge*. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/miljo/stoy/> (lest 27.10.2022).
- Adger, W. N. (2003). Social Capital, Collective Action, and Adaptation to Climate Change. *Economic geography*, 79 (4): s. 387-404. doi: 10.1111/j.1944-8287.2003.tb00220.x.
- Alderton, A., Villanueva, K., O'Connor, M., Boulangé, C. & Badland, H. (2019). Reducing Inequities in Early Childhood Mental Health: How Might the Neighborhood Built Environment Help Close the Gap? A Systematic Search and Critical Review. *Int J Environ Res Public Health*, 16 (9): 1516. doi: 10.3390/ijerph16091516.
- Arntzen, A., Bøe, T., Dahl, E., Drange, N., Eikemo, T. A., Elstad, J. I., Fosse, E., Krokstad, S., Syse, A., Sletten, M. A., et al. (2019). 29 recommendations to combat social inequalities in health. The Norwegian Council on Social Inequalities in Health. *Scand J Public Health*, 47 (6): s. 598-605. doi: 10.1177/1403494819851364.
- Asplan viak. (2020). *Levekårsundersøkelse Lillestrøm kommune*. Oslo: Asplan viak.
- Bae, B., Eide, B. J., Wiinger, N. & Kristoffersen, A. E. (2006). *Temahefte om barns medvirkning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Bakke, T. (2018). Sosial overflatefaktor: metodikk for å oppnå sosialt bærekraftig stedsutvikling. Tilgjengelig fra: <https://plantidsskrift.no/artikkel/sosial-overflatefaktor-metodikk-for-a-oppna-sosialt-baerekraftig-stedsutvikling/>.
- Barstad, A. & Sandvik, L. (2015). *Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet : en analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsene*. Rapporter (Statistisk sentralbyrå : trykt utg.). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Basner, M. & McGuire, S. (2018). WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region: A Systematic Review on Environmental Noise and Effects on Sleep. *Int J Environ Res Public Health*, 15 (3): 519. doi: 10.3390/ijerph15030519.
- Berg, A. & Kosovska, T. (2018). *Motorikk, lek og læring : 2*. Bryne: Info vest.
- Bernhus, R. & Estensen, M. B. (2012). *Her står ett års arbeid under vann*. Tilgjengelig fra: <https://www.rb.no/bolig/her-star-ett-ars-arbeid-under-vann/s/1-95-6168572> (lest 17.08.2021).
- Bilotta, E. & Evans, G. W. (2012). Environmental stress. I: Steg, L., Van Der Berg, A. E. & De Groot, J. I. M. (red.) *Environmental psychology : an introduction*, s. 28-35. Chichester: BPS Blackwell.
- Böhm, G. & Tanner, C. (2013). Environmental risk perception. I: Steg, L., Van Der Berg, A. E. & De Groot, J. I. M. (red.) *Environmental psychology : an introduction*, s. 16-25. Chichester: BPS Blackwell.
- Bratman, G. N., Anderson, C. B., Berman, M. G., Cochran, B., Vries, D. S., Flanders, J., Folke, C., Frumkin, H., Gross, J. J., Hartig, T., et al. (2019). Nature and mental health: An ecosystem service perspective. *Sci Adv*, 5 (7). doi: 10.1126/sciadv.aax0903.
- Brattbakk, I. & Andersen, B. (2017). *Oppvekststedets betydning for barn og unge*: Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet ved HiOA.

- Brundtland, G. H. & Dahl, O. (1987). *Vår felles framtid*. Our common future. Oslo: Tiden norsk forlag.
- Carlquist, E. (2015). *Well-being på norsk*. Oslo: Helsedirektoratet. Tilgjengelig fra: https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/well-being-pa-norsk/Well-being%20på%20norsk.pdf/_/attachment/inline/46a66c5f-e872-4e52-96b5-4ae1c95c5d23:488beb667da23e74e06e64a4e800417c2f205c90/Well-being%20på%20norsk.pdf (lest 10.11.2020).
- Christian, H., Zubrick, S. R., Foster, S., Giles-Corti, B., Bull, F., Wood, L., Knuiman, M., Brinkman, S., Houghton, S. & Boruff, B. (2015). The influence of the neighborhood physical environment on early child health and development: A review and call for research. *Health Place*, 33: s. 25-36. doi: 10.1016/j.healthplace.2015.01.005.
- Cissé, G., McLeman, R., Adams, H., Aldunce, P., Bowen, K., Campbell-Lendrum, D., Clayton, S., Ebi, K., Hess, J., Huang, C., et al. (2022). Health, Wellbeing, and the Changing Structure of Communities. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*: s. 1041–1170. doi: 10.1017/9781009325844.009.
- Crosser, S. (1994). Making the Most of Water Play. *Young Children*, 49 (5): s. 28-32.
- Dahl, E., Bergsli, H. & van der Wel, K. (2014). *Sosial ulikhet i helse: en norsk kunnskapsoversikt: Høgskolen i Oslo og Akershus*.
- Dahlgren, G. & Whitehead, M. (2007). *Policies and strategies to promote social equity in health. Background document to WHO - Strategy paper for Europe*. Arbetsrapport 2007:14: Institute for Futures Studies. Tilgjengelig fra: <https://core.ac.uk/download/pdf/6472456.pdf> (lest 10.10.2021).
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Tilgjengelig fra: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/> (lest 07.12.2022).
- Dervo, B. K., Skår, M., Köhler, B., Øian, H., Vistad, O. I., Andersen, O. & Gundersen, V. (2014). *Friluftsliv i Norge anno 2014 – status og utfordringer*. NINA Rapport 1073. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning.
- Evensen, K. H. & Raanaas, R. K. (2018). Helsefremmende nærmiljøutvikling gjennom medvirkning—erfaringer fra Akershus. *Kart og Plan (78)*: s. 161-173.
- Fjørtoft, I. & Reiten, T. (2003). *Barn og unges relasjoner til natur og friluftsliv : en kunnskapsoversikt*. HiT skrift (trykt utg.). Porsgrunn: Høgskolen i Telemark.
- Flaten, K. & Sollesnes, T. (2016). *Oppvekst og miljø : barn og unges utvikling*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- FN. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf.
- Fossum-Raunehaug, S. (2022). *Informasjon for studenter om behandling av forskningsdata og persondata*. Tilgjengelig fra: <https://www.nmbu.no/forskning/forskere/forskningsdata/node/42342> (lest 02.12.2022).
- Galobardes, B., Lynch, J. W. & Davey Smith, G. (2004). Childhood Socioeconomic Circumstances and Cause-specific Mortality in Adulthood: Systematic Review and Interpretation. *Epidemiol Rev*, 26 (1): s. 7-21. doi: 10.1093/epirev/mxh008.

- Gatersleben, B. & Andrews, M. (2013). When walking in nature is not restorative—The role of prospect and refuge. *Health & place*, 20: s. 91-101.
- Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today*, 24 (2): s. 105-112. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001.
- Haase, A. (2017). The contribution of nature-based solutions to socially inclusive urban development—some reflections from a social-environmental perspective. I: *Nature-based solutions to climate change adaptation in urban areas*, s. 221-236: Springer, Cham.
- Hagen, A., Skaug, H. N. & Synnes, K. (2019). Children's favorite places on the kindergarten playground - according to the staff. *Journal of the European Teacher Education Network (JETEN)*.
- Hagen, A. L., Hagen, A. L. & Andersen, B. (2021). *Ung medvirkning : kreativitet og konflikt i planlegging*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Hagen, T. L. (2015). Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis i uterommet. *Nordisk barnehageforskning*, 10. doi: 10.7577/nbf.1430.
- Hanssen-Bauer, I., Førland, E. J., Haddeland, I., Hisdal, H., Mayer, S., Nesje, A., Nilsen, J. E. Ø., Sandven, S., Sandø, A. B., Sorteberg, A., et al. (2015). *KLIMA I NORGE 2100*. Kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning oppdatert i 2015. Tilgjengelig fra: <https://cms.met.no/site/2/klimaservicesenteret/klima-i-norge-2100/attachment/10990?ts=159d5ffcffd> (lest 08.09.2020).
- Hartig, T., Mitchell, R., Vries, S. & Frumkin, H. (2014). Nature and Health. *The Annual Review of Public Health*: s. 202-228. doi: 10.1146/annurev-publhealth-032013-182443.
- Helsedirektoratet. (2014). *Samfunnsutvikling for god folkehelse : rapport om status og råd for videreutvikling av folkehelsearbeidet i Norge*. Oslo: Helsedirektoratet.
- Herrador, B. G., Lund, V., Fonahn, W., Hisdal, H., Hygen, H. O., Hyllestad, S., Nordeng, Z., Skaland, R. G., Sunde, L. S., Vold, L., et al. (2021). Heavy weather events, water quality and gastroenteritis in Norway. *One health*, 13: 100297-100297. doi: 10.1016/j.onehlt.2021.100297.
- Hofstad, H., Raanaas, R. K., Nordh, H., Aamodt, G. & Hjellset, V. T. (2016). Helsefremmende lokalsamfunn – hva sier forskningen? *Plan*, 48 (3-4): s. 32-37. doi: 10.18261/ISSN1504-3045-2016-03-04-06.
- Hofstad, H. & Bergsli, H. (2017). *Folkehelse og sosial bærekraft - En sammenligning og diskusjon av begrepsinnhold, målsettinger og praktiske tilnærminger*.
- Kabisch, N., Korn, H., Stadler, J. & Bonn, A. (red.). (2017). *Nature-based solutions to climate change adaptation in urban areas : linkages between science, policy and practice*. Theory and practice of urban sustainability transitions. Cham, Switzerland: Springer.
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature : a psychological perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. *Journal of environmental psychology*, 15 (3): s. 169-182. doi: 10.1016/0272-4944(95)90001-2.
- Karterud, H. (2019, 20.04.2019). PILOT PÅ SKJETTEN FÅR TO MILL. FRA INNOVASJONSFOND: Dette er målet – nå skal bekken ut av røra. *Romerikets Blad*. Tilgjengelig fra: https://www.rb.no/dette-er-malet-na-skal-bekken-ut-av-rora/s/5-43-1038403?onboarding_mode=true (lest 22.08.2022).

- Knudsen, E. I., Heckman, J. J., Cameron, J. L. & Shonkoff, J. P. (2006). Economic, Neurobiological, and Behavioral Perspectives on Building America's Future Workforce. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 103 (27): 10155-10162. doi: 10.1073/pnas.0600888103.
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. 3. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Låg, m. f. (2014). *Luftforurensning i Norge - Svevestøv, nitrogendioksid og ozon er de luftforurensende komponentene som bidrar mest til sykdom og død. For å redusere luftforurensning, er det særlig viktig å sette inn tiltak mot trafikk og vedfyring*. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/miljo/luftforureining--i-noreg/> (lest 27.10.2022).
- Lillestrøm kommune. (2020). *Kommuneplanens samfunnsdel 2020 – 2031*. Tilgjengelig fra: https://www.lillestrom.kommune.no/globalassets/pdf/kultur-miljo-og-samfunn/kommuneplan/kommuneplanens_samfunnsdel.pdf (lest 06.09.2022).
- Lillestrøm kommune. (2021). *Saksfremlegg - Områdesatsingen Aktive Skjetten - Sluttrapport*. Lillestrøm: Lillestrøm kommune.
- Lillestrøm kommune. (u.å.). "AKTIVE SKJETTEN" *Plan for områdesatsingen 2017-2020*. Tilgjengelig fra: <https://foskjettenbyen.borettslag.net/media/12599/2017-2020-aktive-skjetten--plan-for-omraadesatsingen.pdf> (lest 07.09.2022).
- Lopez, K. A. & Willis, D. G. (2004). Descriptive Versus Interpretive Phenomenology: Their Contributions to Nursing Knowledge. *Qual Health Res*, 14 (5): s. 726-735. doi: 10.1177/1049732304263638.
- Mackenbach, J. P. (2015). Socioeconomic inequalities in health in high-income countries: the facts and the options. I: Donnelly, P. D. & Ward, C. L. (red.) *Oxford textbook of global public health*, s. 106-126. New York: Oxford University Press.
- Mæland, J. G. (2021). *Forebyggende helsearbeid : folkehelsearbeid i teori og praksis*. 5. utgave. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. 4. utg. utg. Oslo: Universitetsforl.
- Merewether, J. (2015). Young children's perspectives of outdoor learning spaces: What matters? *Australasian Journal of Early Childhood*, 40 (1): s. 99-108.
- Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research : a guide to design and implementation*. 4th ed. utg. Jossey-Bass higher and adult education series. San Francisco, Calif: Jossey-Bass.
- Moen, K. H. (2004). *Nærmiljø og samfunn i barnehagen*. Oslo: Universitetsforl.
- Morse, J. M. (2015). Critical Analysis of Strategies for Determining Rigor in Qualitative Inquiry. *Qual Health Res*, 25 (9): s. 1212-1222. doi: 10.1177/1049732315588501.
- Münzel, T., Herzog, J., Schmidt, F. P. & Sørensen, M. (2017). Environmental stressors and cardiovascular disease: the evidence is growing. *Eur Heart J*, 38 (29): s. 2297-2299. doi: 10.1093/eurheartj/ehx306.
- Münzel, T., Kröller-Schön, S., Oelze, M., Gori, T., Schmidt, F. P., Steven, S., Hahad, O., Röösl, M., Wunderli, J., Daiber, A., et al. (2020). Adverse Cardiovascular Effects of Traffic Noise with a Focus on Nighttime Noise and the New WHO Noise Guidelines. *Annual Review of Public Health*, 41 (1): s. 309-328. doi: 10.1146/annurev-publhealth-081519-062400.

- Naidoo, J. & Wills, J. (2016). *Foundations for health promotion*. 4th ed. utg. Health promotion foundations for practice. Amsterdam: Elsevier.
- NMBU. (u.å.). *NMBU bærekraftsarena: TOWARDS - Mot bærekraftige byer og lokalsamfunn*. Tilgjengelig fra: <https://www.nmbu.no/prosjekter/node/43212> (lest 22.08.2022).
- NOU 2015: 16. (2015). *Overvann i byer og tettsteder : som problem og ressurs : utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 11. april 2014 : lagt frem for Klima- og miljødepartementet 2. desember 2015*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-14/id2511246/> (lest 08.11.2022).
- Opp, S. M. (2017). The forgotten pillar: a definition for the measurement of social sustainability in American cities. *Local environment*, 22 (3): s. 286-305. doi: 10.1080/13549839.2016.1195800.
- Osnes, H. & Skaug, H. N. (2015). Kroppslig lek, fysisk miljø og helse i barnehagen. *Første steg (trykt utg.)*, [1]: s. 18-21.
- Perlavičute, G. & Steg, L. (2012). Environment and quality of life. I: Steg, L., Van Der Berg, A. E. & De Groot, J. I. M. (red.) *Environmental psychology: an introduction*. West Sussex: BPS Blackwell.
- Plan- og bygningsloven. (1985). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling. Lov 14. juni 1985 nr. 77*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71> (lest 02.01.2023).
- Ringholm, T. & Hanssen, G. S. (2018). Medvirkning i lokal planlegging. I: Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. (red.) *Plan og samfunn: system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Sando, O. J., Kleppe, R. & Sandseter, E. B. H. (2021). Risky Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity. *Child indicators research*, 14 (4): s. 1435-1451. doi: 10.1007/s12187-021-09804-5.
- Sandseter, E. B. H., Kvalnes, Ø. & Sandseter, E. B. H. (2021). *Risikofyllt lek : en etisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schipper, E.L.F., Revi, A., Preston, B. L., Carr, E. R., Eriksen, S., Fernandez-Carril, L. R., Glavovic, B. C., Hilmi, N. J. M., Ley, D., et al. (2022). Climate Resilient Development Pathways. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*: s. 2655–2807. doi: 10.1017/9781009325844.027.
- Segaard, S. B. & Wollebæk, D. (2011). *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Silverman, D., Silverman, D. & Schmieder, C. (2022). *Doing qualitative research*. Sixth edition. utg. London: SAGE.
- Sosial- og helsedirektoratet. (2005). *Gradientutfordringen : Sosial- og helsedirektoratets handlingsplan mot sosiale ulikheter i helse*. Oslo: Direktoratet.
- SSB. (2021). *Flere utsatt for støy ved boligen*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/flere-utsatt-for-stoy-ved-boligen> (lest 8.12.2022).
- SSB. (2022). *Barnehager, 22. mars 2022*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager> (lest 27.10.2022).
- St.meld. nr. 19 (2018-2019). *Folkehelsemeldinga - Gode liv i eit trygt samfunn*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.
- St.meld. nr. 33 (2012-2013). *Klimatilpasning i Norge*. Oslo: Miljøverndepartementet.

- Tiller, P. O. (2021). Barn som sakkyndige informanter: Om forholdet mellom barnets verden og den voksne intervjuer. *BARN - Forskning om barn og barndom i Norden*, 24 (2): s. 15-39. doi: 10.5324/barn.v24i2.4399.
- Tovey, H. (1993). Re-appraising nursery waterplay. *Early Child Development and Care*, 92 (1): s. 29-35.
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative Quality: Eight "Big-Tent" Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative inquiry*, 16 (10): s. 837-851. doi: 10.1177/1077800410383121.
- Ulrich, R. S., Simons, R. F., Losito, B. D., Fiorito, E., Miles, M. A. & Zelson, M. (1991). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. *Journal of environmental psychology*, 11 (3): s. 201-230.
- Vik, M. H. & Carlquist, E. (2017). Measuring subjective well-being for policy purposes: The example of well-being indicators in the WHO "Health 2020" framework. *Scand J Public Health*, 46 (2): s. 279-286. doi: 10.1177/1403494817724952.
- WHO. (1986). *Ottawa Charter for Health Promotion*. Tilgjengelig fra: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/129532/Ottawa_Charter.pdf (lest 8.10.2019).
- WHO. (2011). *Burden of disease from environmental noise : quantification of healthy life years lost in Europe*. Copenhagen: WHO.
- Wifstad, Å. (2018). *Vitenskapsteori for helsefagene*. Oslo: Universitetsforl.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Om meg:

Takk for at du var villig til å delta og bli intervjuet!

Jeg er masterstudent ved NMBU og gjør en studie i forbindelse med en bærekrafts-arena som heter TOWARDS. Dette er en arena som handler om bærekraftig stedsutvikling i Lillestrøm kommune. Som et klimatilpasningstiltak vurderer kommune å åpne tidligere Melbybekken for å løse problemer knyttet til overvannshåndtering.

Jeg ønsker å undersøke hvordan en slik bekkeåpning kan påvirke barn i barnehagealder sin trivsel og livskvalitet i nærmiljøet. For å finne ut det har jeg en del spørsmål om nærmiljøet i Skjettenbyen, noen spesielt vedrørende Dalen, og hva du tenker en slik bekkeåpning kan bety.

Nærmiljøet i dag

Kan du fortelle meg om sist du og var ute sammen med barnet/barna dine?

Hjelpespørsmål:

Hva gjorde dere?

Hvordan var det?

Hva betyr det for barnet/barna å være ute i nærmiljøet?

Hva er viktig?

Hvorfor er det slik?

Hvor ofte benytter dere dere av nærmiljøet?

Kan du fortelle meg om hvordan du opplever at nærmiljøet er for barnet/barna dine?

Hjelpespørsmål;

Hva er viktig?

Hva er det med det som er bra?

Noe du skulle ønske var annerledes?

Hvordan/hvorfor?

Hva betyr lokalmiljøet for deg og familien din?

Opplevelsen av Dalen

Kan du fortelle meg om sist du og barna dine var i Dalen

Hva gjorde dere?

Hvordan var det?

Hva betyr det for barnet/barna å være ute i nærmiljøet?

Hva er viktig?

Hvorfor er det slik...?

Hvor ofte benytter dere dere av nærmiljøet?

Kan du fortelle meg om sist du var i naturen med barna dine?

Hva betyr det for dine barn?
Hvorfor tror du det er slik?
Hva foretrekker dine barn å gjøre?

Betraktninger om bekkeåpningen

Kjenner du til bekkeåpningen på Skjetten?
Hvilke tanker har du om en bekkeåpning på Skjetten
Hva tror du en slik bekkeåpning har å si for deg og din families trivsel og livskvalitet
Hva ønsker du for en slik bekkeåpning.
Hvordan kan du bidra i utviklingen av bekkeåpningen / Hvordan kan du bidra i prosessen?

Hva betyr det for din familie at det kan skje en endring i miljøet i Skjetten?
Har du opplevd å delta når det har vært endringer rundt deg før?

Er det noe som omhandler nærområdet som er viktig for dine/ditt barn jeg ikke har spurt om som du kunne tenke deg   fortelle meg om?

Avslutning:

Bakgrunn:

1. Hvor mange er det i husstanden din?
2. Er du i jobb?
3. Hvor gamle er barn dine/barnet ditt?
4. Hvor lenge har dere bodd i Skjettenbyen?

Tusen takk for din deltagelse, hvis du skulle ha noen spørsmål i etterkant er du velkommen til   kontakte meg eller en av mine veiledere.

Vedlegg 2: Hjelpemark til intervju

Gi en ekstra pause før neste spørsmål i tilfelle informanten legger til noe mer

For å få mer detaljer:

Kan du beskrive så detaljert du husker fra....?

Kan du fortelle litt mer om det?

Har du flere eksempler på dette?

Kan du forklare..

For å få synspunkter og tanker:

Hva tenker/syns du om det?

Hvordan reagerte du da?

For å få informantens tanker om årsaker:

Hvorfor tror du det er slik?

Hvis intervjuet sporer av eller går videre for fort:

Jeg vil gjerne snakke litt mer om..

Jeg vil gjerne ta opp et nytt emne..

Kan vi gå tilbake til..

For å sjekke at du forstod det riktig:

Så du mener at..

Er det riktig å si at..

Spør kun om direkte spørsmål til slutt:

Hva tror du er sammenhengen mellom X & Y

Hvorfor tror du at..

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Bekkeåpning på Skjetten?»

Hei!

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hva småbarnsforeldre på Skjetten ønsker for eget nærmiljø.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I forbindelse med at Melbybekken vurderes å legges åpen på Skjetten ønsker jeg å finne ut hvordan småbarnsforeldre på Skjetten opplever barnas fysiske miljø og hva de opplever er viktig for deres trivsel.

Studien er en del av min masteroppgave som er knyttet til prosjektet TOWARDS, en arena som jobber for bærekraftige lokalsamfunn i møte med klimaendringene. Prosjektet er et samarbeid med Lillestrøm kommune.

Problemstillingen og forskningsspørsmålene i masteroppgaven er som følgende:

Hvordan kan naturbaserte løsninger som en bekkeåpning skape trivsel og livskvalitet for småbarn i deres lokalmiljø i Lillestrøm kommune?

- Hvilke kvaliteter ved Skjettenbyen er betydningsfulle for småbarna som bor der.
- Hvordan brukes og oppleves dalen i Skjettenbyen.
- Hvordan oppfattes en bekkeåpning å endre nærmiljøet, og hva kan den bety for trivsel, livskvalitet og bruken blant småbarn.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Meg selv, Anne Sofie Onstad som student og mine to veiledere som er professorer ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet er ansvarlige for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Dette informasjonsbrevet er utdelt til foreldre ved din barnehage fordi det i denne sammenheng er interessant å finne ut hvordan fysiske omgivelser skaper trivsel for småbarnsfamilier.

Hva innebærer det for deg å delta?

- Jeg vil stille spørsmål om trivsel relatert til de fysiske omgivelsene i nærmiljøet, hva som er viktig for din families trivsel og hva du tenker om en bekkeåpning på Skjetten.
- Hvis du velger å delta innebærer det at du stiller til intervju. Det vil ta deg ca. 40 minutter.
- Det vil også være relevant å stille spørsmål om antall personer i husstanden din og hvor gamle barna dine er.
- Jeg vil ta lydopptak og notater under intervjuet, etter intervjuet vil jeg skrive ned alt fra lydopptaket deretter vil lydfilen bli slettet.
- Jeg vil anonymisere deg når jeg skriver ned fra intervjuet.
- Intervjuet kan gjennomføres fysisk eller som videokonferanse.

Det er frivillig å delta!

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Vi vil bare bruke dine opplysninger til å finne ut hvordan de fysiske omgivelsene i ditt miljø kan skape trivsel for deg og din familie.

Vi vil ikke dele informasjonen med andre, det er kun meg og mine veiledere som har tilgang på informasjonen.

Vi sletter lydopptaket når jeg har skrevet ned alt som vi har snakket om.

Vi sørger for at ingen kan gjenkjenne deg i studien.

Vi følger loven om personvern.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes innen 23. juni 2023.

Da vil all din informasjon være slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges miljø- og biovitenskapelig universitet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Anne Sofie Onstad ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (student).
Mail: anne.sofie.giaver.onstad@nmbu.no, Tlf.: 98 65 06 96
- Ruth Kjærsti Raanaas ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (veileder).
Mail: ruth.raanaas@nmbu.no
- Siri Eriksen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (veileder).
Mail: Siri.eriksen@nmbu.no
- Vårt personvernombud: Hanne Pernille Gulbrandsen
Mail: personvernombud@nmbu.no, Tlf.: 40881558

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

(Veileder)

(Veileder)

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Bekkeåpning på Skjetten*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4: Svarbrev fra NSD

[Meldeskjema](#) / [TOWARDS - Påvirkning av lokalmiljø for bedre folkehelse](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
635372

Vurderingstype
Standard

Dato
08.09.2022

Prosjekttittel

TOWARDS - Påvirkning av lokalmiljø for bedre folkehelse

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for folkehelsevitenskap

Prosjektansvarlig

Ruth Kjørsti Raanaas

Student

Anne Sofie Onstad

Prosjektperiode

29.08.2022 - 19.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 19.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway